

Facultade de Belas Artes

Localización e contacto

Facultade de Belas Artes de Pontevedra

R/ Maestranza, 2
36002 Pontevedra

986 80 18 00

bbaa@uvigo.es

belasartes.uvigo.es

Equipo decanal

Decano

Ignacio Barcia Rodríguez
dfba@uvigo.es

Vicedecana de organización académica

Paloma Cabello Pérez
vdfba@uvigo.es

Vicedecana de relacións externas

Lola Dopico Aneiros
extfba@uvigo.es

Secretario

Juan Carlos Meana Martínez

Secretaría do Decanato

Maximino Villaverde
sdfba@uvigo.es

Tlf: 986 801 806

Fax: 986 801 883

Calendario Escolar

1.- O período lectivo do curso académico comprenderá do día **21** de setembro de 2009 ao **30** de xullo de 2010. O mes de agosto non será lectivo.

2.- As actividades académicas comezarán e rematarán nas datas seguintes:

Primeiro cuadrimestre: inicio: **21** de setembro de 2009 /remate: **3** de febreiro de 2010.

Segundo cuadrimestre: inicio: **4** de febreiro de 2010 / remate: **7** de xuño de 2010.

3.- Cando estea previsto a realización de probas de avaliación os/as estudantes en cada curso académico terán dereito a dúas oportunidades quedando o calendario recomendado de probas de avaliación organizado en tres períodos:

Datas das probas de avaliación

Primeiro cuadrimestre   entre o **21** de xaneiro e o **3** de febreiro de 2010.
Segundo cuadrimestre   entre o **25 de maio** ao **7** de xuño de 2010.
Xullo   entre os días **1** ao **15** de xullo de 2010.

4.- As clases interromperanse dende o día **21** de decembro de 2009 ata o día **8** de xaneiro de 2010 (ambos os dous incluídos), os días **15** e **16** de febreiro e dende o día **27** de marzo ao **5** de abril de 2010 (ambos os dous incluídos).

5.- Terá carácter festivo o día **28** de xaneiro de 2010 (celebración do patrón da Universidade). Posuirán o mesmo carácter os días das festas oficiais do Estado, da Comunidade Autónoma e, en cada Campus, os días das festas locais.

6.- Así mesmo, terá carácter festivo a data da festa do Centro, San Ero, o venres 7 de maio

---

Secretaría de alumnado

Xefa de administración

María del Pilar Lores Baena

Posto Base

Monserrat Vila Costas

Teléfono: 986801805

Fax: 986801883

secfba@uvigo.es

Horario de atención ó público: de 9:00 a 14:00 h

Biblioteca

Horario: Luns a venres de 8:30 a 20:30h salvo verán, semana santa e nadal.

A Biblioteca de Belas Artes forma parte do conxunto da Biblioteca Universitaria de Vigo (BUV) polo que se rexerá polo Regulamento da BUV aprobado en Xunta de Goberno o 27 de febreiro de 2002 e pola Normativa de Préstamo. Conta con cincuenta e cinco títulos de publicacións periódicas e nove mil seiscientos títulos de monografías, a maioría de acceso directo na sala.

Dirección:

Biblioteca da Facultade de Belas Artes

Rúa Maestranza, 2

36002 Pontevedra

Teléfono:

986 80 18 36

Correo electrónico:

presbel@uvigo.es

Técnicos especialistas de biblioteca

Ana Prieto Bereijo (quenda de mañá)

Ana Cecilia Rodríguez Buján (quenda de tarde)

Páxina web da Biblioteca da Universidade de Vigo:

www.uvigo.es/biblioteca

Catálogo da Biblioteca da Universidade de Vigo:

http://biblio.cesga.es/search*gag

O catálogo recolle tódolos fondos da Biblioteca da Universidade de Vigo e pódese consultar a través de internet.

Servizos

Lectura en sala

Préstamo a domicilio de fondos bibliográficos de tódala Biblioteca Universitaria

Reproducción de documentos: para reproducir los documentos da biblioteca que non poidan ser prestados. O usuario terá á súa disposición na sala unha fotocopiadora de tarxeta dependente do servizo de reprografía da facultade.

Os servizos máis especializados (como o acceso a internet para buscas bibliográficas, consulta asistida en bases de datos, etc...) así como a dirección, xestión e coordinación de tódalas bibliotecas do Campus de Pontevedra atópanse na Biblioteca Central do Campus.

Biblioteca Central do Campus de Pontevedra

Campus A Xunqueira

(Edificio Fac. de Ciencias Sociais)

36005 - Pontevedra

Laboratorios e obradoiros

Obradoiros multiusos

Horario durante o curso académico: De luns a venres de 9:00 a 21:00 h.

Técnicos especialistas responsables:

Fernando Portasany

Eduardo Calzado Díaz.

Estes talleres están a cargo de técnicos especialistas que supervisan e apoian o traballo de investigadores e estudantes, proporcionando o asesoramento técnico necesario. Os talleres están dotados de ferramenta de man e maquinaria específicas.

Taller de Metal

Taller de Madeira

Taller de Cerámica

Taller de Plástico

Taller de Outros Materiales

Aula de internet

A Aula Informática está asistida por un bolseiro da UVI. Nela os estudantes dispoñen de equipamentos informáticos para a realización de traballos e de acceso a Internet para consultas relacionadas cos seus estudos.

Laboratorio de audiovisuais

O laboratorio de Audiovisuais está destinado á investigación e á docencia. Dispón de quince postos dotados con equipamentos de edición dixital.

Laboratorio de informática

O laboratorio de Informática está destinado á investigación e á docencia. Dispón de vinte postos dotados con equipamentos informáticos para edición de imaxe dixital, 3D, deseño de páxinas Web e tratamento fotográfico dixital.

Laboratorio de Técnicas gráficas

Técnico especialista responsable:

José Angel Zabala Maté.

O laboratorio de Técnicas gráficas está destinado á docencia e investigación. Dispón de instalacións para gravado calcográfico, serigrafía, etc..

Laboratorio de fotografía

Técnico especialista responsable:
Andrés Pinal Rodríguez

Grao en Belas Artes

Materias

Curso 4º

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P01G010V01701	Procesos de investigación e creación	1C	6
P01G010V01801	Artes afíns	2C	6
P01G010V01802	Transmisión, mediación e educación artística	2C	6
P01G010V01901	Arte e espazo social	1C	6
P01G010V01902	Arte, natureza e medio ambiente	1C	6
P01G010V01903	Proxectos de arte de acción	1C	6
P01G010V01904	Proxectos de debuxo e pintura	1C	6
P01G010V01905	Proxectos de deseño	1C	6
P01G010V01906	Proxectos de escultura e instalacións	1C	6
P01G010V01907	Proxectos fotográficos	1C	6
P01G010V01908	Proxectos gráficos dixitais	1C	6
P01G010V01909	Proxectos videográficos	1C	6
P01G010V01910	Xestión, ámbito artístico e mundo profesional	1C	6
P01G010V01991	Traballo de Fin de Grao	2C	18

DATOS IDENTIFICATIVOS**Procesos de investigación e creación**

Materia	Procesos de investigación e creación			
Código	P01G010V01701			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4º	1C
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Escultura Pintura			
Coordinador/a	Matesanz Perez, Maria Consuelo			
Profesorado	Matesanz Perez, Maria Consuelo Moraza Perez, Juan Luis			
Correo-e				
Web	http://escultura.uvigo.es/web			
Descrición xeral	Dotación de recursos perceptivos, emocionais e conceptuais para o exercicio de tarefas creativas e investigadoras.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte
A2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural
A3	Comprensión crítica da responsabilidade de desenvolver o propio campo artístico. Compromiso social do artista
A4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade
A5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
A6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
A7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica
A8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo
A9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
A10	Coñecemento de institucións e organismos culturais españois e internacionais e do seu funcionamento (rede museística, exposicións, bienais, etc.)
A11	Coñecemento das normas de actuación derivadas dos dereitos de autor e propiedade
A12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística
A13	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese. Analizar, interpretar e sintetizar as fontes
A14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística
A15	Coñecemento dos métodos artísticos susceptibles de seren aplicados a proxectos socioculturais. Estudar as metodoloxías que faciliten a actuación artística no entorno social
A16	Coñecemento das características dos espazos e medios de exposición, almacenaxe e transporte das obras de arte
A17	Coñecemento dos diferentes axentes artísticos e o seu funcionamento. Identificar os distintos intermediarios artísticos e as súas funcións na dinámica da arte e a súa metodoloxía de traballo
A18	Coñecementos básicos de economía e marketing. Analizar e situar a actividade artística nun contexto estratéxico e de competencia. Establecer e manter relacións comerciais con clientes e/ou socios
A19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.
A20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos
A21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.
A22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo
A23	Capacidade de comunicación. Aprender a traducir as ideas artísticas para poder transmitilas
A24	Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas artísticos complexos e proxectos
A25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.

A26	Capacidade de curiosidade e de sorpresa máis para alén da percepción práctica. Desenvolver a percepción mental para alén do retiniano
A27	Capacidade de traballar de maneira autónoma. Desenvolver a capacidade de suscitar, desenvolver e concluír o traballo artístico persoal
A28	Capacidade de traballar en equipo. Capacidade de organizar, desenvolver e resolver o traballo mediante a aplicación de estratexias de interacción
A29	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación
A30	Capacidade de perseveranza. Desenvolver a constancia necesaria para resolver as dificultades inherentes á creación artística
A31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
A32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias
A33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento
A34	Capacidade de colaboración con outras profesións e especialmente cos profesionais doutros campos. Identificar os profesionais adecuados para desenvolver adecuadamente o traballo artístico
A36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística
A37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística
A38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade
A39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición
A41	Capacidade para realizar proxectos de investigación artísticos.
A42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
A43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística
A44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores
A45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos
A46	Habilidade para realizar proxectos artísticos con repercusión social e nos medios. Utilizar os recursos de difusión dos proxectos artísticos co fin de potenciar a súa repercusión social
A47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación
A48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados
A49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico
B1	Capacidade de xestión da información.
B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
B3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese
B4	Capacidade de aprendizaxe autónoma.
B5	Capacidade de traballar autonomamente.
B6	Capacidade de traballar en equipo.
B7	Capacidade de integración en grupos multidisciplinares. Capacidade de colaboración con profesionais doutros campos
B8	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación.
B9	Capacidade de perseverancia.
B10	Capacidade heurística e de especulación para a resolución de problemas, a realización e novos proxectos e estratexias de acción.
B11	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios
B12	Capacidade de adaptación a novas situacións.
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade
B14	Sensibilidade en temas ambientais.
B15	Sensibilidade a respecto do patrimonio cultural.
B16	Compromiso ético profesional.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Coñecemento dos procesos de creación e produción artística.

A1	B1
A2	B2
A3	B3
A5	B4
A6	B5
A7	B6
A9	B7
A13	B8
A14	B9
A19	B10
A20	B11
A21	B12
A22	B16
A23	
A24	
A26	
A27	
A28	
A29	
A30	
A31	
A32	
A33	
A34	
A36	
A37	
A38	
A39	
A41	
A42	
A43	
A44	
A45	
A46	
A47	
A48	
A49	

Capacidade para aplicar os coñecementos técnicos e de procedemento ao desenvolvemento dunha práctica artística.

A2	B1
A5	B2
A6	B3
A7	B4
A9	B5
A10	B6
A12	B7
A13	B8
A19	B9
A20	B10
A21	B11
A22	B12
A23	B13
A24	B16
A25	
A26	
A27	
A28	
A29	
A30	
A31	
A32	
A33	
A36	
A37	
A38	
A39	
A41	
A42	
A43	
A44	
A45	

Coñecemento de modos de investigación en Belas Artes.

A1	B1
A2	B2
A3	B3
A4	B4
A5	B5
A6	B6
A7	B8
A8	B9
A9	B10
A12	B11
A13	B12
A14	B13
A15	B14
A16	B15
A17	B16
A19	
A20	
A21	
A22	
A23	
A24	
A25	
A26	
A27	
A28	
A29	
A30	
A31	
A36	
A37	
A38	
A39	
A43	
A44	
A45	
A46	
A47	
A48	
A49	

Capacidade para a organización dun sistema creativo innovador.

A1	B2
A2	B3
A3	B4
A5	B5
A6	B6
A7	B7
A8	B8
A9	B9
A12	B10
A13	B11
A14	B12
A15	B13
A20	B16
A21	
A22	
A25	
A26	
A27	
A28	
A37	
A38	
A39	
A41	
A42	
A43	
A44	

Capacidade para a presentación e exposición de proxectos artísticos.	A1 A2 A3 A6 A9 A10 A11 A12 A16 A17 A18 A19 A20	B15
Capacidade para a elaboración de textos relacionados co traballo realizado.	A1 A2 A5 A6 A7 A22 A23 A24 A25 A26 A27 A36	B1 B2 B3 B4 B5 B7
Capacidade para buscar, analizar e incorporar recursos desde outros ámbitos.	A10 A15 A34	B1 B2 B3 B6 B7 B10 B11
Capacidade para elaborar un anteproxecto.	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A13 A14 A22 A23 A24 A25 A26 A36	B1 B2 B3 B4 B5 B7 B10 B11
Capacidade para contextualizar o traballo realizado.	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A10 A24 A25 A26 A36 A37	B1 B2 B3 B4 B5 B6
Capacidade para documentar o traballo realizado.	A1 A5 A6 A7 A13 A14 A19	B1 B2

Capacidade para a análise e a avaliación de proxectos.	A1 A2 A6 A7 A19 A21 A22 A25 A26	B1 B2 B16
Capacidade para a autoavaliación.	A25 A26 A27 A29 A30 A49	B4 B5 B6 B8 B9 B11
Habilidade para captar estímulos susceptibles de ser incorporados á creación.	A19 A20 A22 A25 A26 A27 A29 A49	B2 B4 B5 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B16
Habilidade para xestionar a información necesaria na elaboración de proxectos artísticos.	A1 A2 A6 A7 A9 A12 A13 A14 A15 A22 A37 A38	B1 B2
Habilidade para expor procesos de investigación e creación en arte.	A5 A6 A9 A22 A23 A24 A25 A36	

Contidos

Tema	
0. Introducción	0.1. BENESTAR E MALESTAR NA CULTURA. As orixes psicosociais da indagación creativa. Asco, medo, desexo. 0.2. LÍMITES DO SABER. Elaborar no límite del saber. A cuestión da verdade e a cuestión do real. 0.3. DISPOSICIÓN AO ENCONTRO. Desexo e obxecto. Motivación e método. 0.4. CREACIÓN E INVESTIGACIÓN. Definicións, diverxencias e confluencias.

Parte I. Arte e saber (a-s)	<p>I.1. COÑECEMENTO E TEORÍA DO COÑECEMENTO. Fundamentos de gnoseoloxía e epistemoloxía. Matrices de problemas e eixes metodolóxicos.</p> <p>I.1.1. COÑECEMENTO E SUXEITO. Disciplinas alfa-operatorias e beta-operatorias. Alén da lóxica epistémica.</p> <p>I.1.2. INDUCIÓN (fontes, métodos, falsación) e DEMARCACIÓN (campo, dogmática, verdade). Problemas fundamentais da epistemoloxía.</p> <p>I.2. DIMENSIÓN COGNITIVA DA ARTE. Condicións gnoseolóxicas.</p> <p>I.2.1. PSICODELIA. O sistema psíquico. Sinestesia e intelixencia.</p> <p>I.2.2. PSIQHEURESIS. O psiquismo creador. I.2.3. SABER (DESDE/DA) ARTE. (a) recursividade subxectual (I); (b) elaboración (ao redor) do real (R); (c) saber de 2º grao. Fenómeno paracultural (S); (d) integralidade factorial (RSI); (e) procesualidade radical; (f) funcionalidade integral; (g) adiscursividade / anaxiomática; (h) performatividade abductiva. I.3. A cuestión do real, a realidade e a verdade estética. A obra como evidencia e o mundo como representación.</p> <p>I.3.1. ESTILO. Recoñecemento e argumento contra a simplificación.</p> <p>I.3.2. PROCESOS TERCIARIOS DISTRIBUÍDOS. Campo e ámbito artístico. Teorías e metateorías.</p>
Parte II. Procesos (creativos) e proxectos (de investigación).	<p>II.1. PROXECTO E PRODUCTIVIDADE. As mil facetas, avatares e aparencias do proxecto (□perverso polimorfo□) fronte aos obstáculos derivados da mímese das faces do proxecto: coherencia, rigor, consistencia, congruencia epistémica, os □efectos de verdade□ investigadora</p> <p>II.1.1. XENEALOXÍA E CRISE DO PROXECTO MODERNO. Da intelixencia intencional ás ideoloxías do proxecto. Providencia, Deus, razón, historia, futuro, actualidade□ Evolucións e transformacións..</p> <p>II.1.1.1. Proxecto como apropiación e cultura: a domesticación do éxtimo (caos, asco, incerteza, pulsión□) e a invención da realidade. Proxecto de pasado: o recordo contra a memoria, a historia contra o mito. (b) Proxecto de presente: as evolucións do naturalismo como proxectos de realidade (naturalismos clásicos, modernos e posmodernos. (c) Proxecto de futuro: as promesas de felicidade como estratexias finalistas (eficacia, futuro, benestar, beleza, progreso□)</p> <p>II.1.1.2. EFICACIA E EFICIENCIA. A propensión das cousas.</p> <p>II.1.2. A arte desde a perspectiva do proxecto moderno. Da arte como proceso (experiencia) á arte como proxecto (investigación). A arte como ferramenta e medio. As malversacións da arte conceptual en relación á docencia e á investigación artística.</p> <p>III.2. GRAMÁTICA DA IMAXINACIÓN.</p> <p>III.2.1. DESEXO (motivación, causa) e OBXECTO (amplitude de campo, fixación de obxecto, a vivencia do incompleto)</p> <p>III.2.2. MODO (experiencia singular) E MÉTODO (sistema de operacións)</p> <p>III.2.2.1. INFORMACIÓN (manexo de fontes documentais) E FORMACIÓN (sistemas de visualización e desenvolvemento);</p> <p>III.2.2.2. TRANSPIRACIÓN (esfuerzo improductivo) E IGNORANCIA (abdución e uso de información faltante).</p> <p>III.2.3. ATENCIÓN (conciencia) E FALSACIÓN (socialización).</p> <p>III.3. PRAGMÁTICA DA INVESTIGACIÓN. Recursos, usos e contextos de investigación.</p>
Parte III. Obstáculos creativos.	<p>III.1. RESISTENCIAS. Resistencias creativas e investigadoras:</p> <p>III.1.1. Materiais (reais, económicas, espaciais, temporais).</p> <p>III.1.2. Subxectuais (psíquicas, de conduta, caracterolóxicas, biográficas)</p> <p>III.1.3. Contextuais (culturais, categoriais, epistemolóxicas)</p> <p>III.2. INERCIAS. Modos de repetición. Arte e loucura; arte e cultura; arte e creatividade; arte e investigación.</p> <p>III.2.1. Inercia primaria (pulsional): loucura</p> <p>III.2.2. Inercia secundaria (cultural): normalidade</p> <p>III.2.3. Inercia terciaria (contracultural): creatividade, transgresión e investigación como obstáculos creativos (I+D+I). Da creatividade como experiencia (ars) á creatividade como resolución de problemas (techné).</p> <p>III.3. ARTES. Os obstáculos como ocasión e ingrediente. As resistencias como recursos. A transversalidade intersubxectiva dos tres estadios artísticos:</p> <p>III.3.1. ARTE PRIMARIA. Sinthome. Desexo, síntoma, loucura, neotenia, etc. como métodos. III.3.2. ARTE SECUNDARIA. Deconstrución. Creatividade histórica. A primeira lei da expresión poética: transgresión.</p> <p>III.3.3. ARTE TERCIARIA. Ecuación. A segunda lei da expresión poética: asentimento.</p>

Parte IV. A indagación creativa: arte e investigación.

IV.1. CASOS DE ESTUDIO. Procesos artísticos (Leonardo, Cezanne, Oteiza, Malevitch) e investigacións artísticas (modos de elaboración discursiva: de Dalí a Art & Language)
 IV.1.1. [O burro por diante]. Presentación persoal.
 IV.1.2. [A miña pequena sensación]: Cezanne
 IV.1.3. [A experiencia, madre da ciencia]: Leonardo
 IV.1.4. [A declinación da vida]: Camilla Claudel e Auguste Rodin.
 IV.1.5. [Necesidade interior]: K. Malevitch
 IV.1.6. [Ferramenta]: J. González
 IV.1.7. [A experiencia do encontro]: P. Picasso
 IV.1.8. [Técnica]: J. Beuys
 IV.1.9. [Método paranoico-crítico]: S. Dalí
 IV.1.10. [Propósito experimental]: J. Oteiza
 IV.1.11. [Disposición]: L. Fabro
 IV.1.12. [Cordura]: L. Bourgeois
 IV. 2. ARTE E INVESTIGACIÓN. Confluencias e diverxencias. Aporías da investigación. Lugar da arte na investigación. Lugar da investigación na arte. A arte como suxeito de coñecemento. Modelos de investigación artística.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	14	0	14
Estudo de casos/análises de situacións	0	7	7
Obradoiros	15	18	33
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	65	65
Titoría en grupo	6	0	6
Presentacións/exposicións	0	8	8
Traballos de aula	14	0	14
Actividades introdutorias	3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Desenvolvemento pormenorizado do temario con uso de sistemas audiovisuais y argumentais.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise e discusión de procesos creativos e investigadores concretos, cun de sistemas audiovisuais e argumentais.
Obradoiros	Desenvolvemento do traballo presencial tutelado e avaliación continuada.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Desenvolvemento do traballo autónomo.
Titoría en grupo	Análise e avaliación de resultados.
Presentacións/exposicións	Asistencia activa a actividades vinculadas coa materia.
Traballos de aula	Desenvolvemento e presentación de traballos no espazo da clase.
Actividades introdutorias	Introdución argumental á materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	A asistencia personalizada é un ingrediente fundamental e insubstituíble na didáctica da arte. Esta atención inclúe titorización persoal realizada na aula durante o período de realización dos exercicios e corrección persoal dos resultados parciais e finais dos exercicios. TUTORIAS: miércoles de 15:30 a 21:30
Obradoiros	A asistencia personalizada é un ingrediente fundamental e insubstituíble na didáctica da arte. Esta atención inclúe titorización persoal realizada na aula durante o período de realización dos exercicios e corrección persoal dos resultados parciais e finais dos exercicios. TUTORIAS: miércoles de 15:30 a 21:30
Titoría en grupo	A asistencia personalizada é un ingrediente fundamental e insubstituíble na didáctica da arte. Esta atención inclúe titorización persoal realizada na aula durante o período de realización dos exercicios e corrección persoal dos resultados parciais e finais dos exercicios. TUTORIAS: miércoles de 15:30 a 21:30

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Obradoiros	Avaliación continua e personalizada dos procesos de traballo.	30
Titoría en grupo	Avaliación conxunta e transversal dos traballos.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

A
i
n
t
e
l
i
x
e
n
c
i
a
a
t
o
p
a
p
o
s
i
b

Bibliografía. Fontes de información

Ackerman, Diane, **Una historia natural de los sentidos**, Anagrama,
Barron, Angela, **Aprendizaje por descubrimiento**, Amarú,
Elik, U., **Introducción a la investigación cualitativa.**, Morata,
Gardner, Howard, **Las cinco mentes del futuro**, Paidós,
Maturana, H y Varela, Francisco, **El árbol de conocimiento**, Gedisa,

s
n

Recomendacións

---

v
a
s
n
a
s
c
o
u
s
a
s
m
a
t
e
r
i
a
i
s
c
a
n
d
o
i
n
t
e
g
r
a
s
s
s

DATOS IDENTIFICATIVOS**Artes afíns**

Materia	Artes afíns			
Código	P01G010V01801			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4º	2C
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Debuxo Escultura Pintura			
Coordinador/a	Rodríguez Caldas, Maria del Mar			
Profesorado	Barcia Rodríguez, Ignacio Fernando Dopico Aneiros, Maria Dolores Garcia Gonzalez, Silvia Rodríguez Caldas, Maria del Mar			
Correo-e	mar.ber@terra.es			
Web				
Descrición xeral	Percorrido por manifestacións culturais contemporáneas (música, artes escénicas, cine, deseño e arquitectura) que, pola súa herdanza artística ou pola súa proximidade conceptual e estética, manteñen vínculos coas disciplinas impartidas na titulación.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte
A2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural
A5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
A8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo
A21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.
A23	Capacidade de comunicación. Aprender a traducir as ideas artísticas para poder transmitilas
A24	Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas artísticos complexos e proxectos
A25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.
A33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento
A35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno
A45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos
A47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación
B1	Capacidade de xestión da información.
B3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese
B6	Capacidade de traballar en equipo.
B7	Capacidade de integración en grupos multidisciplinares. Capacidade de colaboración con profesionais doutros campos
B12	Capacidade de adaptación a novas situacións.
B15	Sensibilidade a respecto do patrimonio cultural.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecementos básicos das manifestacións artísticas contemporáneas en disciplinas afíns.	A1 A5
Coñecementos históricos básicos sobre artes escénicas e música.	A1 A8
Coñecementos históricos das afinidades entre disciplinas artísticas distintas.	A1 A2 A8

Capacidade de entender as artes plásticas na súa relación con outras manifestacións artísticas.	A2 A21 A33	
Capacidade para comprender os vínculos das artes plásticas con disciplinas afíns.	A2 A33 A35	
Capacidade para a apreciación crítica de manifestacións artísticas de ámbitos distintos.	A2 A25 A33	B1 B7 B12 B15
Habilidade para relacionar sensibilidades creativas en diferentes ámbitos artísticos.	A47	B7
Habilidade para integrar a creación en artes plásticas en ámbitos artísticos multidisciplinares.	A33 A47	B6
Habilidade para establecer discursos críticos acerca da creación e a cultura contemporáneas.	A23 A24 A45	B1 B3

Contidos

Tema	
Aproximacións á música.	As vangardas e a música. Relacións e sinerxías entre as artes plásticas e a música na contemporaneidade.
O teatro contemporáneo.	A escena europea do século XX e as súas estratexias antinaturalistas.
Aproximacións ao cinema.	O cinema de vangarda e a súa relación con outras disciplinas.
Aproximacións á danza contemporánea.	A relación entre escenografía, teatro-danza e lugar.
Aproximacións ao deseño.	A experimentación no deseño industrial. Repensar os obxectos.
A arquitectura contemporánea.	A arquitectura dos museos e institucións culturais. Introducción á arquitectura en relación coa cidade.
Arte / Moda.	Relacións e contaminacións.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	21	27	48
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos tutelados	2	10	12
Seminarios	0	32	32
Eventos docentes e/ou divulgativos	0	16	16
Debates	6	0	6
Informes/memorias de prácticas	0	10	10
Traballos e proxectos	0	25	25

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición, por parte do profesorado, dos contidos da materia e directrices dos traballos que desenvolverá o alumnado.
Actividades introdutorias	Presentación da materia. Probas de nivel e de coñecementos xerais sobre a temática da materia.
Traballos tutelados	Elaboración de memorias e resumos relativos ás actividades desenvolvidas nos seminarios, eventos e noutro tipo de actividades autónomas (visita a exposicións, asistencia a espectáculos de teatro e danza, concertos...).
Seminarios	Actividades complementarias ás clases teóricas (visionado de películas, audicións de música...) enfocadas a afondar nos contidos da materia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias e exposicións realizados por poñentes de prestixio, enfocadas a afondar e complementar os contidos da materia.
Debates	Charlas abertas entre o alumnado relativas aos contidos da materia e aos resultados expostos polos grupos de alumnos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Traballos tutelados	Orientación, apoio e seguimento, por parte do profesorado, para a realización dos traballos e probas propostas. Esta actividade desenvolveráse de forma individualizada e en pequenos grupos, de forma presencial e non presencial. Horarios de titorías: Ignacio Barcia Rodríguez: Venres, de 9:30 a 10:30h. Maria Dolores Dopico Aneiros: Luns e Xoves de 12 a 15h. Silvia García González: Xoves, de 11 a 15h. María del Mar Rodríguez Caldas: Luns, de 12 a 16h.
---------------------	--

Probas	Descrición
Informes/memorias de prácticas	Orientación, apoio e seguimento, por parte do profesorado, para a realización dos traballos e probas propostas. Esta actividade desenvolveráse de forma individualizada e en pequenos grupos, de forma presencial e non presencial. Horarios de titorías: Ignacio Barcia Rodríguez: Venres, de 9:30 a 10:30h. Maria Dolores Dopico Aneiros: Luns e Xoves de 12 a 15h. Silvia García González: Xoves, de 11 a 15h. María del Mar Rodríguez Caldas: Luns, de 12 a 16h.
Traballos e proxectos	Orientación, apoio e seguimento, por parte do profesorado, para a realización dos traballos e probas propostas. Esta actividade desenvolveráse de forma individualizada e en pequenos grupos, de forma presencial e non presencial. Horarios de titorías: Ignacio Barcia Rodríguez: Venres, de 9:30 a 10:30h. Maria Dolores Dopico Aneiros: Luns e Xoves de 12 a 15h. Silvia García González: Xoves, de 11 a 15h. María del Mar Rodríguez Caldas: Luns, de 12 a 16h.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Nivel de análise, asimilación e afondamento nos contidos da materia. Interese por ampliar coñecementos, disposición investigadora, manexo de bibliografía e entrega puntual de traballos.	90
Debates	Participación e achegas nos debates desenvolvidos na aula.	10%

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación será contínua.

Para aprobar a materia, o alumnado ten que elixir, de entre os seminarios e eventos propostos polo profesorado, un 60% como mínimo e acadar unha asistencia do 80%.

Para a mellora e a recuperación na aprendizaxe, é necesario que o/a alumno/a adquiera solvencia teórica formulándolle dúbidas ao profesorado, participando nos debates desenvolvidos na aula, consultando a bibliografía recomendada, estudando o material subministrado, etc. Tamén é preciso que efectúe unha revisión crítica dos traballos e proxectos realizados e que incremente o seu coñecemento práctico mediante a asistencia ás manifestacións culturais dos eidos do cinema, a danza, o teatro, a música, a arquitectura e o deseño.

Na segunda convocatoria entregaranse os traballos non aprobados ou non superados na primeira convocatoria.

Para aprobar a materia, o alumnado ten que elixir, de entre os seminarios e eventos propostos polo profesorado, un 60% como mínimo e acadar unha asistencia do 80%.

Para a mellora e a recuperación na aprendizaxe, é necesario que o/a alumno/a adquiera solvencia teórica formulándolle dúbidas ao profesorado, participando nos debates desenvolvidos na aula, consultando a bibliografía recomendada, estudando o material subministrado, etc. Tamén é preciso que efectúe unha revisión crítica dos traballos e proxectos realizados e que incremente o seu coñecemento práctico mediante a asistencia ás manifestacións culturais dos eidos do cinema, a danza, o teatro, a música, a arquitectura e o deseño.

Na segunda convocatoria entregaranse os traballos non aprobados ou non superados na primeira convocatoria.

PROBA DE AVALIACIÓN CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE XULLO: 13 DE XULLO ÁS 10.00 HORAS

Bibliografía. Fontes de información

- Deleuze, Gilles, **La imagen-tiempo: estudios sobre cine 2**, Paidós,
- Doswald, Christoph (ed.), **Doble- Face The story about fashion and art from Mohammed to Warhol**, Kunst und Kleid,
- Goldberg, Roselee, **Performance Art: desde el futurismo hasta el presente**, Destino,
- Gómez Molina, J.J. (Coord.), **La representación de la representación. Danza, teatro, cine, música**, Cátedra,
- Morgan, Robert P., **La música del siglo XX. Una historia del estilo musical en la Europa y la América modernas**, Ediciones Akal,
- Oliva, César y Torres Monreal, Francisco, **Historia básica del Arte Escénico**, Cátedra,
- Ross, Alex, **El ruido eterno. Escuchar al siglo XX a través de su música**, Seix Barral,
- Ruiz de Azúa, Martín (1965-), **Objetar, memoria y creación**, Actar Editorial (Font i Prat Associats, S. L.),
- Steen Eiler Rasmussen, **La experiencia de la arquitectura: sobre la percepción de nuestro entorno**, Reverté, UBUWEB, <http://www.ubuweb.com/>,

---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Arte e contemporaneidade/P01G010V01601

Outros comentarios

Para acadar as competencias relativas a esta materia, recoméndase que o/a alumno/a conxugue ao máximo a análise teórica coa experiencia práctica, poñéndose en estreito contacto co campo cultural, é dicir, visitando espazos, institucións culturais e exposicións; asistindo a conferencias e eventos de música, danza, teatro, cinema, arquitectura e deseño; consultando catálogos, revistas especializadas, medios de comunicación e blogs.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Transmisión, mediación e educación artística**

Materia	Transmisión, mediación e educación artística			
Código	P01G010V01802			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4º	2C
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais Pintura			
Coordinador/a	Cabello Perez, Paloma Garcia Gonzalez, Silvia			
Profesorado	Cabello Perez, Paloma Garcia Gonzalez, Silvia			
Correo-e	silviagarcia@uvigo.es pcabello@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	É imposible delimitar a actividade creativa da educativa. A intención desta materia é achegar o futuro profesional das Belas Artes a todos e cada un dos campos, para que poida intervir como mediador ou transmisor das áreas de coñecemento das artes plásticas, é dicir, da Educación Artística nos museos, da propia práctica artística, do campo da publicidade, da ilustración e da literatura, da xestión cultural e da educación das Artes Plásticas non reguladas no actual sistema educativo.			

Competencias de titulación

Código	
A2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural
A4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade
A13	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese. Analizar, interpretar e sintetizar as fontes
A14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística
A15	Coñecemento dos métodos artísticos susceptibles de seren aplicados a proxectos socioculturais. Estudar as metodoloxías que faciliten a actuación artística no entorno social
A17	Coñecemento dos diferentes axentes artísticos e o seu funcionamento. Identificar os distintos intermediarios artísticos e as súas funcións na dinámica da arte e a súa metodoloxía de traballo
A19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.
A23	Capacidade de comunicación. Aprender a traducir as ideas artísticas para poder transmitilas
A24	Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas artísticos complexos e proxectos
A25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.
A29	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación
A33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento
A35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno
A36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística
A39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición
A45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos
A46	Habilidade para realizar proxectos artísticos con repercusión social e nos medios. Utilizar os recursos de difusión dos proxectos artísticos co fin de potenciar a súa repercusión social
A47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación
A48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados
A49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico
B1	Capacidade de xestión da información.

B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
B3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese
B5	Capacidade de traballar autonomamente.
B8	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación.
B11	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios
B12	Capacidade de adaptación a novas situacións.
B14	Sensibilidade en temas ambientais.
B16	Compromiso ético profesional.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecementos das distintas disciplinas que concorren na transmisión das obras de arte.	A2 A4 A15 A17	B14
Coñecemento dos modelos de aprendizaxe da arte.	A4 A13 A15 A17	
Capacidade para a análise, a reflexión e a transmisión no ámbito da arte.	A23 A24 A25 A45	B1 B2 B3
Coñecemento do proceso creativo como método de traballo.	A14 A19 A23 A24	
Capacidade de comunicación verbal, escrita e gráfica para a transmisión de coñecementos.	A23 A24 A39 A45	B3
Capacidade para analizar, sintetizar e resolver problemas para a transmisión dos coñecementos da arte.	A23 A24 A39 A45 A46	B3
Capacidade para comprender a dimensión educativa da arte.	A4 A33 A35	B16
Habilidade para aplicar métodos, procedementos e técnicas propios da investigación e da práctica artística para a educación da arte.	A45 A47 A48	B1 B2 B3
Habilidade para analizar e reflexionar sobre o propio proceso creativo.	A25 A29 A36 A45 A49	B5 B8 B11
Habilidade para o uso de procesos e procedementos artísticos no deseño de recursos educativos.	A39 A45 A47 A48	B2
Habilidades básicas para a mediación artística.	A45 A46 A47 A48	B2 B3 B12

Contidos

Tema	
Teoría do ensino-aprendizaxe.	Modelos de aprendizaxe condutista e de aprendizaxe cognitiva. Recursos para a aprendizaxe e a comunicación: empíricos, icónicos e simbólicos.
O proceso creativo, a súa estrutura e o seu método de traballo: o proxecto.	As fases do proceso creativo: análise, síntese, diversificación, verificación e avaliación. Modelo e estrutura dun proxecto creativo.

A transmisión do coñecemento artístico: o mediador.	As áreas de coñecemento da arte: historia, estética, linguaxe e procedementos. As relacións existentes entre estas catro áreas nos distintos momentos históricos. A reflexión sobre a experiencia e a práctica artística. Os espazos profesionais que conteñen a educación artística non regulada polo sistema educativo.
O deseño e a ilustración como recurso para a transmisión do coñecemento da arte.	Función da educación artística. Análise de xogos e xoguetes para a educación artística. Recursos didácticos publicados nos museos de arte contemporánea. Libros e literatura para a educación da arte. O libro de artista como recurso de comunicación. A dimensión didáctica da arte.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	3.3	0	3.3
Metodoloxías integradas	10.5	31	41.5
Sesión maxistral	8	0	8
Obradoiros	10.5	31.5	42
Saídas de estudo/prácticas de campo	7	10	17
Debates	9.4	0	9.4
Cartafol/dossier	1.3	25	26.3
Probas de resposta curta	2.5	0	2.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Os aspectos básicos da guía docente serán expostos na aula, así como as actividades que se han desenvolver ao longo do cuadrimestre co seu calendario correspondente. Proporase unha proba curta como diagnóstico de punto de partida e como reflexión dos coñecementos previos que ten o alumno.
Metodoloxías integradas	Empregaremos unha metodoloxía activa, onde o alumno se involucre no proceso de aprendizaxe mediante a análise e o estudo do tema exposto na aula e dos textos propostos para lectura. O xuízo crítico: a decisión do que se pode facer, da función que ha de ter, con que procedementos e que forma ou linguaxe poderían ser os adecuados. Proporanse tres proxectos coa intención de executalos e avalialos. A avaliación dos prototipos é parte fundamental do proceso de aprendizaxe. Para iso, deseñaranse programas de intervención educativa. O criterio de avaliación que se aplicará para cada un dos prototipos estará implícito no obxectivo de cada un dos proxectos.
Sesión maxistral	Cando se inicie cada bloque de contidos, exporanse na aula cos recursos necesarios e expoñerase a secuencia de traballo, explicando tamén a secuencia de aprendizaxe. En cada un dos temas facilitarase a bibliografía específica.
Obradoiros	Unha das fases fundamentais do proceso creativo é o diálogo que se establece cos procedementos e linguaxes para buscar xeitos posibles de materializar unha idea. Esta fase desenvolverémola con grupos máis reducidos e unha atención individualizada para que o profesor poida axudar á procura diverxente, a enriquecer o proceso e a acotalo no momento oportuno. Tomaranse decisións individuais ou en grupo e realizaranse os prototipos.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Poranse en práctica os distintos programas para a avaliación dos prototipos en cada un dos espazos educativos para os que foron deseñados.
Debates	Intercambiaranse experiencias e analizaranse os resultados das distintas prácticas de avaliación en cada proxecto. Froito destas experiencias e da reflexión que implican, poderán emitir un xuízo sobre a función e efectividade dos prototipos avaliados, informe que terán que achegar no dossier de cada un dos proxectos realizados no cuadrimestre.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Obradoiros	Todo proceso creativo é único e imposible de repetir. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, mais desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Polo tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía senón é dun xeito individualizado, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para ter así o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención personalizada realizácese no horario de tutorías, Paloma Cabello: de 11,30h. a 14,30h. os luns e de 18,30h. a 20,30h. os mércores. Silvia García: de 11:00 a 15:00, os xoves

Debates Todo proceso creativo é único e imposible de repetir. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, mais desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Polo tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía senón é dun xeito individualizado, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para ter así o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención personalizada realizácese no horario de tutorías, Paloma Cabello: de 11,30h. a 14,30h. os luns e de 18,30h. a 20,30h. os mércores. Silvia García: de 11:00 a 15:00, os xoves

Metodoloxías integradas Todo proceso creativo é único e imposible de repetir. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, mais desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Polo tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía senón é dun xeito individualizado, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para ter así o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención personalizada realizácese no horario de tutorías, Paloma Cabello: de 11,30h. a 14,30h. os luns e de 18,30h. a 20,30h. os mércores. Silvia García: de 11:00 a 15:00, os xoves

Probas	Descrición
Probas de resposta curta	Todo proceso creativo é único e imposible de repetir. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, mais desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Polo tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía senón é dun xeito individualizado, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para ter así o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención personalizada realizácese no horario de tutorías, Paloma Cabello: de 11,30h. a 14,30h. os luns e de 18,30h. a 20,30h. os mércores. Silvia García: de 11:00 a 15:00, os xoves

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Metodoloxías integradas	Observarase e valorarase a actitude de colaboración e participación, a organización entre os alumnos e a empregada nos traballos presentados. Isto conforma unha parte fundamental no proceso de aprendizaxe. Teranse en conta as competencias adquiridas a través do desenvolvemento dos tres proxectos e da realización dos tres prototipos cos seus programas e informes de avaliación. O resultado do traballo autónomo e do traballo na aula quedará reflectido nos dossiers.	10
Obradoiros	Observarase a diversidade de solucións e a riqueza na resolución de problemas. Tomaranse notas do proceso. Todo iso terá que estar reflectido nos dossiers.	25%
Saídas de estudo/prácticas de campo	Valorarase o informe emitido, froito da experiencia práctica e do debate. Todo iso terá que estar reflectido nos dossiers.	10%
Cartafol/dossier	Na primeira convocatoria, o martes 30 de Maio de 2011 de 11,00h. a 13,00h. no despacho da coordinadora, presentaranse tres dossiers como documento do tres proxectos desenvolvidos ao longo do cuadrimestre. Nestes tres documentos, poderemos valorar os traballos realizados polos alumnos nas distintas actividades programadas: estudo e análise das situacións, toma de decisións, obradoiros, proposta de traballo, programa de avaliación e informe de efectividade do prototipo deseñado. Valoraranse a estrutura, a secuencia e os recursos que se utilicen para reflectir mellor o proceso creativo. As ilustracións, a maquetación e a presentación de cada dossier teñen que ser coherentes co contido, xa que son parte da comunicación de ideas.	50
Probas de resposta curta	Ao longo do proceso de ensino-aprendizaxe, o profesor formula cuestións oportunas coa intención de valorar que é o que sabe e que é o que debe saber o alumno. Non só teremos información sobre os coñecementos significativos do alumno, senón que empregaremos esta información como recurso para que o alumno sintetice as súas ideas. Estas conclusións tamén se verán reflectidas no dossier.	5%

Outros comentarios sobre a Avaliación

O
c
r
i
t
e
r
i
o
d
e

Bibliografía. Fontes de información

Arnheim R., **Consideraciones sobre la educación artística**, Paidós,
Ausubel Novak y Hanesian, **Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo.**, Trillas,
Beljon J.J., **Gramática del arte**, Celeste ediciones,
Berger J., **Modos de ver**, Gustavo Gili,
Bruner J.S., **El proceso mental en el aprendizaje**, Narcea,
Dondis A., **La sintaxis de la imagen**, Gustavo Gili,
Eco U., **Historia de la belleza**, Lumen,
Eisner E., **Educación la visión artística**, Paidós,
Freeland C., **Pero ¿esto es arte?**, Cátedra,
Gadner H., **Arte mente y cerebro**, Paidós,
Hernández y Hernández, Jodar Minarro A. y Marin Viadel R., **¿Que es la educación artística?**, Sendal,
Munari B., **¿Cómo nacen los objetos?**, Gustavo Gili,
Munari B., **Diseño y comunicación visual**, Gustavo Gili,

Recomendacións

i
d
o

Outros comentarios

É interesante o feito de estudar esta materia no segundo cuadrimestre, en paralelo co Traballo de Fin de Grao. Por isto, a materia serviralle ao alumno para cuestionarse asuntos como a comunicación dentro da súa propia creación, os recursos que pode utilizar para transmitir mellor unha idea artística ou a posibilidade de exercer como mediador entre os artistas e o resto das persoas interesadas na arte. Doutra banda, ao se tratar do derradeiro cuadrimestre do grao, ao alumno ábrenselle camiños profesionais, que poderá consolidar cunha especialización no mundo da educación artística tanto regulada como non, no mundo do deseño de recursos educativos, etc.

p
e
t
e
n
c
i
a
s
e
s
p
e
c
í
fi
c
a
s
q
u
e
e
s
t
a
m
a
t
e
r
i
a

DATOS IDENTIFICATIVOS**Arte e espazo social**

Materia	Arte e espazo social			
Código	P01G010V01901			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4º	1C
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Escultura			
Coordinador/a	Bermejo Arrieta, Maria Natividad			
Profesorado	Bermejo Arrieta, Maria Natividad			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	As cidades constrúense atendendo ás demandas das persoas que as habitan. Desde sempre e conforme as necesidades sociais foron cambiando, a arte ten estado presente no espazo público. Nesta materia, o estudante aprende a interpretar o contexto urbano e a arte que se fai na rúa, desde a promovida polo Estado a calquera outra intervención privada. Executando os exercicios propostos o estudante desenvolve habilidades que lle permiten intervir no espazo urbano desenvolvendo os seus propios proxectos.			

Competencias de titulación

Código			
A1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte		
A2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural		
A3	Comprensión crítica da responsabilidade de desenvolver o propio campo artístico. Compromiso social do artista		
A4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade		
A5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores		
A6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte		
A35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno		
A37	Capacidade de identificar os problemas artísticos e/ou socioculturais así como os condicionantes que fan posible discursos artísticos determinados. Describir os condicionantes que inciden na creación artística. Análise das estratexias de produción artística		
A45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos		
A46	Habilidade para realizar proxectos artísticos con repercusión social e nos medios. Utilizar os recursos de difusión dos proxectos artísticos co fin de potenciar a súa repercusión social		
A47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación		
A48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados		
B1	Capacidade de xestión da información.		
B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo		
B13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade		
B15	Sensibilidade a respecto do patrimonio cultural.		
B16	Compromiso ético profesional.		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecemento das tendencias da sociedade e a cultura contemporáneas.	A1	
	A2	
	A5	
	A6	
Coñecemento das manifestacións artísticas contemporáneas no seu contexto social e cultural.	A5	
	A6	
Capacidade para entender a arte como manifestación da cultura en que se orixina.	A1	B13
	A4	B15

Capacidade para comprender o papel da arte e do artista na sociedade contemporánea.	A1 A3	B16
Capacidade para comprender o discurso creativo como manifestación da cultura contemporánea.	A1 A4 A35	B13
Capacidade crítica de comprensión da cultura contemporánea.	A1 A37	B1 B2
Capacidade de comprender as estruturas e procesos sociais contemporáneos en relación á arte e á cultura.	A1 A4	
Habilidade para integrar o proxecto creativo propio no discurso cultural contemporáneo.	A47 A48	
Habilidade para desenvolver discursos críticos que integren proxectos artísticos na sociedade e a cultura contemporánea.	A45 A47	
Habilidade para desenvolver proxectos artísticos no espazo social.	A35 A46 A47	

Contidos

Tema	
1-Intervencións artísticas no espazo urbano.	-Manuais de boas practicas no espacio urban -Temáticas urbanas. -Convivencia da arte coa actividade urbana cotiá. - Intervencións urbanas internacionais temporais. As Documentas de Kassel. -Estudo da cidade de Pontevedra e das intervencións artísticas no ámbito local - Función dos novos medios de comunicación na difusión e convocatoria de eventos de carácter público.
2-Función da arte no espazo público.	- Interpretación político-social do contexto vinculado á obra de arte. -A carga simbólica da obra de arte. -Función monumental da arte -A arte como propaganda nos réximes autoritarios e democráticos. -Valor económico e simbólico da obra de arte. Financiamento da cultura polo Estado e mecenado privado. -A arte como obxecto de consumo.
3-Prácticas artísticas urbanas á marxe da cultura oficial.	-Papel do artista na sociedade da arte e na sociedade en xeral. -A formación do artista. Liberdade de expresión. Censura e autocensura. -Arte e política. Activismos e intervencións artísticas. -Manifestacións artísticas desde: [a arte, non-arte, a antiarte]. - Intervencións conforme a consignas de actuación respecto a acontecementos de impacto social. -O graffiti

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	6	3.5	9.5
Sesión maxistral	12	0	12
Debates	6	6	12
Traballos tutelados	6.5	0	6.5
Titoría en grupo	10	0	10
Actividades introdutorias	12	0	12
Traballos e proxectos	0	64	64
Estudo de casos/análise de situacións	0	12	12
Cartafol/dossier	0	12	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposición	O alumno expón na clase os traballos que realizou e os explica nun tempo duns cinco minutos.
Sesión maxistral	A profesora explica en clase os temas da materia e amosa imaxes en relación a cada tema.
Debates	A profesora entrega un texto que o alumno analiza de forma crítica. Posteriormente e en grupo, débátese as ideas expostas.
Traballos tutelados	Durante o cuadrimestre realízanse catro traballos prácticos que se irán presentando na clase. Tamén se indicarán: a forma de presentación e os tempos de entrega.

Titoría en grupo	Analízase en grupo o desenvolvemento dos proxectos de cada alumno. Tanto os alumnos como a profesora discuten sobre os asuntos formais ou de contido que atinxen aos traballos.
Actividades introductorias	Despois da formulación de cada exercicio, realízase en clase e en grupo unha "chuvia de ideas", para describir os posibles campos de actuación. Posteriormente, as propostas ordénanse e anótanse.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Realizaranse catro traballos prácticos durante o curso. Os traballos han ser titorizados persoalmente para seren avaliados. Entregarase unha memoria que explique o traballo realizado. Por orde de lista, prográmanse as titorías. Horario de titorías: venres de 8:30 a 14:30

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Valoraranse os seguintes factores: A correcta explicación verbal do traballo realizado no tempo indicado. A calidade do discurso e o atractivo formal da presentación. O uso correcto dos medios técnicos empregados. A autoavaliación do traballo e as respostas ás preguntas formuladas na exposición polos alumnos e a profesora.	10%
Debates	Avaliarase a participación activa do alumno no debate, a interpretación e a análise crítica das ideas expostas.	5%
Traballos tutelados	Valórase a adecuación da obra ao exercicio formulado e á materia, desde o campo do escultórico. No proxecto valóranse os seguintes factores: A elección do método de traballo adecuado. A posibilidade de apertura a novos proxectos e outras vías de traballo. A súa evolución correcta. Na obra valóranse: O risco da proposta; a súa orixinalidade e novidade; a súa contemporaneidade; a resolución técnica e o uso correcto dos materiais empregados. A adecuación sintáctico-semántica, a súa exposición no espazo e a correcta interpretación do contexto.	75%
Titoría en grupo	Avaliarase a participación activa do alumno na análise conceptual e formal do seu propio proxecto e no dos seus compañeiros, así como as achegas de posibles solucións prácticas aos problemas que presenten a resolución dos proxectos expostos.	5%
Actividades introductorias	Avaliarase a participación activa do alumno na actividade proposta, o interese das ideas que expoña, a súa orixinalidade e a súa pertinencia respecto ao exercicio proposto.	5%

Outros comentarios sobre a Avaliación

PRUEBA DE EVALUACIÓN CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA DE JULIO:

En la segunda convocatoria se han de presentar los trabajos tanto teóricos como prácticos que no se han aprobado o que no han sido presentados en la primera.

Los trabajos presentados en la 2ª convocatoria también han de ser tutorizados.

EXAMEN DE ENERO:

Día 24 de enero, a las 10h.

Bibliografía. Fontes de información

- AA.VV., **Documenta kassel 2.007**, Taschen,
 AA.VV., **En l'esprit de Fluxus**, Fundación Tapies,
 AA.VV., **Guía de buenas prácticas. Proyectos de arte contemporáneo en espacios públicos naturales y urbanos.**, Fundación Montemedio,
 AA.VV., **Modos de hacer. Arte crítico, esfera pública y acción directa.**, Ed. Universidad de Salamanca,
 AA.VV., **Sculpture Projects Muenster 2007**,
 Andreotti, L. y otros, **Teoría de la deriva y otros textos situacionistas sobre la ciudad**, MACBA y Actar,
 Atali, Jacques, **Diccionario del s. XXI**, Paidós,
 Candela, Iria, **Sombras de ciudad: arte y transformación urbana en Nueva York, 1.970-1.990**, Alianza Forma,
 Carieri, F., **El andar como práctica estética**, Gustavo Gilli,
 Garí, Joan, **La conversación mural. Ensayo par una lectura del graffiti**, Los libros de Fundesco,

Heinich,N., **La sociología del arte**, Claves. Nueva Visión,

Kaprow, Allan, **La educación del des-artista.**, Ardora.,

Krakauer, Siegfried, **La fotografía y otros ensayos. El ornamento de la masa 1.**, Gedisa,

Rogers, R., **Ciudades para un pequeño planeta**, G. Gilli,

Sennet, R., **El cuerpo y la ciudad en la civilización occidental**, Alianza,

Vaneigem,R., **Nada es sagrado, todo se puede decir.**, Melusina.,

---

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Arte, natureza e medio ambiente**

Materia	Arte, natureza e medio ambiente			
Código	P01G010V01902			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4º	1C
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Escultura			
Coordinador/a	Estarque Casas, Fernando			
Profesorado	Estarque Casas, Fernando			
Correo-e	circuloazul@uvigo.es			
Web	http://www.fernandocasas.es			
Descrición xeral	Espacios intencionados de significación na relación da arte coa natureza e o corpo.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte
A2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural
A5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
A6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
A8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo
A9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
A14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística
A19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.
A20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos
A22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo
A29	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación
A30	Capacidade de perseveranza. Desenvolver a constancia necesaria para resolver as dificultades inherentes á creación artística
A31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
A33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento
A42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
A43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística
A44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores
A49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico
B6	Capacidade de traballar en equipo.
B7	Capacidade de integración en grupos multidisciplinares. Capacidade de colaboración con profesionais doutros campos
B10	Capacidade heurística e de especulación para a resolución de problemas, a realización e novos proxectos e estratexias de acción.
B14	Sensibilidade en temas ambientais.
B16	Compromiso ético profesional.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Coñecemento práctico da arte en relación coa natureza.	A1 A2 A5 A6	
Coñecemento do medio natural en relación á cultura.	A2	B14
Coñecemento dos modos de representación, intervención e manipulación desde a cultura na natureza.	A8 A9 A19	
Coñecemento do xénero da paisaxe e dos usos da natureza nas creacións artísticas.	A1 A6	
Coñecemento dos sistemas de creación e desenvolvemento da natureza.	A9 A14	
Capacidade para observar, tomar datos, comprender e intervir no medio natural.	A19 A20 A33	
Capacidade para a sensibilización e o respecto co medio natural.		B14 B16
Capacidade para intervir artisticamente no medio natural.	A31	
Capacidade para pasar do proxecto á construción no medio natural.	A30 A31	
Habilidade para xestionar e desenvolver proxectos colectivos.	A33 A43 A44 A49	B6 B7
Habilidade para o traballo con escalas grandes.	A29 A42 A43	B10
Habilidade para establecer relacións entre a natureza e a cultura.	A19 A22	

Contidos

Tema	
1. Precursores do movemento [Arte e Natureza].	Land Art, Art Povera, Earth Works, Eco Art, Manifesto do Rio Negro.
2. O corpo e o seu espazo.	O espazo baleiro. Interrelación do corpo como sistema de percepción abarcante. Bioenergética de Wilhelm e Lowe.
3. Entradas na natureza.	O azar. I Ching.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	8	0	8
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	15	25
Debates	20	30	50
Saídas de estudo/prácticas de campo	4	6	10
Informes/memorias de prácticas	10.5	4	14.5
Traballos e proxectos	0	30	30
Cartafol/dossier	0	12.5	12.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Presentación de material e información específica sobre temas fundacionais. Temas de ruptura para a apropiación do coñecemento.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Acompañamento individual e en grupo a través do desenvolvemento de exercicios na clase.
Debates	Laboratorio constante como idea de busca e non-conclusión: a subxectividade como estratexia para crear. Presentación de textos e material audiovisual acompañado de debates.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visita ao medio natural para a súa contextualización cultural.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Debates	Horario de titorías: luns e martes de 12'30 a 15'30hs. A atención ao alumno é continuada e individualizada en todas as fases de todos os exercicios. Sesión maxistral: introdución ao tema proposto acompañado de material audiovisual ou outros medios. Debates: para cada un dos temas, hai un laboratorio de ideas onde cada alumno expón o seu parecer en presenza dos demais, creando unha relación de particularidade con todo o grupo.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Horario de titorías: luns e martes de 12'30 a 15'30hs. A atención ao alumno é continuada e individualizada en todas as fases de todos os exercicios. Sesión maxistral: introdución ao tema proposto acompañado de material audiovisual ou outros medios. Debates: para cada un dos temas, hai un laboratorio de ideas onde cada alumno expón o seu parecer en presenza dos demais, creando unha relación de particularidade con todo o grupo.
Sesión maxistral	Horario de titorías: luns e martes de 12'30 a 15'30hs. A atención ao alumno é continuada e individualizada en todas as fases de todos os exercicios. Sesión maxistral: introdución ao tema proposto acompañado de material audiovisual ou outros medios. Debates: para cada un dos temas, hai un laboratorio de ideas onde cada alumno expón o seu parecer en presenza dos demais, creando unha relación de particularidade con todo o grupo.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Horario de titorías: luns e martes de 12'30 a 15'30hs. A atención ao alumno é continuada e individualizada en todas as fases de todos os exercicios. Sesión maxistral: introdución ao tema proposto acompañado de material audiovisual ou outros medios. Debates: para cada un dos temas, hai un laboratorio de ideas onde cada alumno expón o seu parecer en presenza dos demais, creando unha relación de particularidade con todo o grupo.
Probas	Descrición
Informes/memorias de prácticas	Horario de titorías: luns e martes de 12'30 a 15'30hs. A atención ao alumno é continuada e individualizada en todas as fases de todos os exercicios. Sesión maxistral: introdución ao tema proposto acompañado de material audiovisual ou outros medios. Debates: para cada un dos temas, hai un laboratorio de ideas onde cada alumno expón o seu parecer en presenza dos demais, creando unha relación de particularidade con todo o grupo.
Traballos e proxectos	Horario de titorías: luns e martes de 12'30 a 15'30hs. A atención ao alumno é continuada e individualizada en todas as fases de todos os exercicios. Sesión maxistral: introdución ao tema proposto acompañado de material audiovisual ou outros medios. Debates: para cada un dos temas, hai un laboratorio de ideas onde cada alumno expón o seu parecer en presenza dos demais, creando unha relación de particularidade con todo o grupo.
Cartafol/dossier	Horario de titorías: luns e martes de 12'30 a 15'30hs. A atención ao alumno é continuada e individualizada en todas as fases de todos os exercicios. Sesión maxistral: introdución ao tema proposto acompañado de material audiovisual ou outros medios. Debates: para cada un dos temas, hai un laboratorio de ideas onde cada alumno expón o seu parecer en presenza dos demais, creando unha relación de particularidade con todo o grupo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Resolución de problemas e/ou exercicios	Coherencia e desenvolvemento dos conceptos propostos.	5%
Debates	Implicación do alumno no debate colectivo de ideas. Presenza e participación continuada nas clases. Representación virtual, corporal, visual, sonora ou obxectual da idea. Nesa descrición/cualificación están enmarcados os debates, a resolución de problemas e as saídas de estudo.	45
Saídas de estudo/prácticas de campo	Análise do medio natural e cultural.	5%
Informes/memorias de prácticas	Dossier acompañado de memoria, descrición, outros textos, bibliografía, fotos, vídeo, etc. Nesa descrición/cualificación están enmarcados os relatorios/memorias de prácticas e o cartafol/dossier.	40
Cartafol/dossier	Descrición/cualificación enmarcando os relatorios/memorias de prácticas e o cartafol/dossier.	5%

Outros comentarios sobre a Avaliación

P
R
O
B
A
D
E
A
V
A
L
I

Bibliografía. Fuentes de información

AAVV, **Actas de Arte y Naturaleza.vol 1.**, Diputación de Huesca,
AAVV, **Actas de Arte y Naturaleza. vol.2**, Diputación de Huesca,
AAVV, **Actas de Arte y Naturaleza.vol.3**, Diputación de Huesca,
AAVV, **Actas de Arte y Naturaleza. vol.4**, Diputación de Huesca,
AAVV, **Actas de Arte y Naturaleza. vol.5**, Diputación de Huesca,
AAVV, **Arquitectura del siglo XXI: más allá de Kioto.**, IAU+S.ETSAM.UPM,
AAVV, **Catálogos de artistas de Arte y Naturaleza**, CDAN/Diputación de Huesca,
Audouze, Jean, et al., **Conversaciones sobre lo invisible.**, Seix Barral,
Blázquez, Jimena et al, **Guia de Europa: Parques de Esculturas.**, Fundación NMAC,
Garaud, Colette, **L'artiste contemporain et la Nature.**, Editions Hazan Paris,
Jung, Carl Gustav, **Aion.**, Paidós Ibérica,
Jürgen, Ernst, **Acercamientos.**, Tusquets,
Maderuelo, Javier (dir), **Paisaje y arte**, CDAN / Abada,
Maderuelo, Javier (dir), **Paisaje e historia**, CDAN/Abada,
Maderuelo, Javier (dir), **Paisaje y territorio**, CDAN/Abada,
Maderuelo, Javier (dir), **Paisaje y pensamiento**, CDAN/Abada,
Virilio, Paul, **El ciber mundo, la política de lo peor.**, Cátedra,
Wagensberg, Jorge, **La rebelión de las formas.**, Tusquets,
Wagensberg, Jorge, **Ideas sobre la complejidad del mundo.**, Tusquets,

---

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Proxectos de arte de acción**

Materia	Proxectos de arte de acción			
Código	P01G010V01903			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4º	1C
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Pintura			
Coordinador/a	Tejo Veloso, Carlos Martinez de la Colina, Juan Antonio Sisenando			
Profesorado	Martinez de la Colina, Juan Antonio Sisenando Tejo Veloso, Carlos			
Correo-e	carlos.tejo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Análise e práctica dun proceso artístico que, na maioría dos casos, non produce unha obra final-obxectual e que lle dá prioridade ao emprego da presenza, o tempo e o contexto como ferramentas fundamentais de traballo.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte
A4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade
A5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
A6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
A7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica
A9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
A14	Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Aprendizaxe das metodoloxías creativas asociadas a cada linguaxe artística
A16	Coñecemento das características dos espazos e medios de exposición, almacenaxe e transporte das obras de arte
A19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.
A23	Capacidade de comunicación. Aprender a traducir as ideas artísticas para poder transmitilas
A25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.
A28	Capacidade de traballar en equipo. Capacidade de organizar, desenvolver e resolver o traballo mediante a aplicación de estratexias de interacción
A29	Capacidade de iniciativa propia e de automotivación
A31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
A32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias
A33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento
A34	Capacidade de colaboración con outras profesións e especialmente cos profesionais doutros campos. Identificar os profesionais adecuados para desenvolver adecuadamente o traballo artístico
A35	Capacidade para activar un contexto cultural e/ou modificar un contexto público ou privado. Saber entender o contexto cultural para xerar iniciativas e dinamizar o entorno
A36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística
A39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición
A42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
A43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística
A45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos
A47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación

A48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados
A49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico
B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
B3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese
B5	Capacidade de traballar autonomamente.
B11	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecemento da historia das artes de acción.	A1	
Coñecemento dos conceptos fundamentais das artes de acción.	A5 A6 A7	
Coñecemento dos recursos fundamentais da arte de acción.	A7 A14	
Coñecemento do corpo como medio artístico.	A7 A9	
Coñecemento dos medios auxiliares da arte de acción.	A14 A16	
Capacidade de desenvolvemento da acción como arte.	A19 A29 A31 A32	
Capacidade de interrelación corpo-espazo-espectador.	A4 A19 A23 A31	
Capacidade de integración de medios auxiliares.	A28 A33 A34	
Habilidade no uso dos recursos propios da arte de acción.	A25 A49	B5 B11
Habilidade na integración corpo-espazo.	A42 A43	
Habilidade na incorporación do espectador como participante no evento artístico.	A35 A47 A48	
Habilidade para documentar obras de arte de acción.	A36 A39 A45 A48	B2 B3

Contidos

Tema	
Análise e estudo da evolución histórica das artes de acción.	As veladas futuristas. As accións dadaístas. Comportamentos surrealistas. O teatro sen teatro. Happening. Performance. Fluxus. Body art. Do obxectual ao conceptual. Arte de acción e contemporaneidade.

Coñecemento dos recursos fundamentais da arte de acción: o corpo, o tempo e o espazo.	O CORPO: aproximación á presenza do corpo entendida como soporte da práctica artística contemporánea. O corpo como instrumento comunicativo na arte de acción. O corpo como axente, o corpo como personaxe e o corpo como materia. A importancia do corpo noutros procesos artísticos de carácter performativo. O TEMPO: a consciencia do tempo subxectivo. Relación tempo-espazo. O tempo como elemento construtivo da acción: casos de estudo fundamentais. Tempo real e tempo virtual nas artes de acción. O ESPAZO: o contexto espacial como axente activo de significado. Sentir e crear o espazo. Os espazos heteroxéneos da arte de acción.
Relación da arte de acción con outro tipo de prácticas artísticas.	A arte de acción e o multidisciplinar. Os procesos performativos fóra da conxunción corpo, tempo e espazo. Intervencións. O teatro: desvíos e límites coa arte de acción. Poesía fonética/visual. Arte sonora.
Periferias da acción.	A pesar de que a arte de acción é unha práctica que normalmente non se produce e presenta mediante as institucións oficiais da arte (galería, museo, organismo institucional/gobernamental) ten unha presenza cada vez máis importante no panorama oficial das artes visuais dentro do que poderíamos denominar o primeiro mundo. Neste bloque temático analizaremos e observaremos o comportamento daquelas prácticas performativas que teñen lugar fóra deste panorama "primeiromundista". A través deste estudo tentaremos localizar as diferenzas, particularidades ou semellanzas que existen entre a arte de acción dos centros e a arte de acción que se produce no que, dun xeito xeral, se pode denominar «periferia artística». Para abordar esta análise deberemos entender o concepto «periferia» nun sentido amplo que transcende o puro límite xeográfico.
Aquí e agora: unha posible clasificación da arte de acción en España.	Análise e estudo das principais liñas de traballo dos artistas que están practicando a arte de acción no Estado español.
Diverxencias da acción respecto ás prácticas obxectuais: outro xeito de crear, outro xeito de producir, outro xeito de exhibir, outro xeito de recibir.	Analizaremos as diferenzas fundamentais da arte de acción respecto a disciplinas como a pintura, a escultura ou a fotografía, entre outras. Nesta análise afondaremos, principalmente, no estudo das canles de creación, produción, exhibición e recepción da arte de acción.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	27.5	6	33.5
Obradoiros	3	5.5	8.5
Saídas de estudo/prácticas de campo	3	3	6
Debates	3	6	9
Sesión maxistral	10	10	20
Traballos e proxectos	3	51	54
Cartafol/dossier	1	10	11
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	6	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	Os alumnos traballan de xeito individual na aula baixo o seguimento continuo por parte do profesor. Durante o curso, o profesor fará unha orientación crítica do traballo do alumno, respectando os intereses fundamentais do proxecto creativo do alumno. Alén destas tarefas, no traballo de aula tamén se propondrán outro tipo de actividades como visualización e comentario crítico de vídeos, comentarios abertos sobre a evolución dos proxectos dos alumnos, etc.
Obradoiros	Seminarios ou obradoiros de duración curta a cargo dun profesional de prestixio dentro da área de coñecemento. Estes seminarios poden incluír conferencias, así como outro tipo de metodoloxías de índole máis práctica.

Saídas de estudo/prácticas de campo	Durante o curso realizarase unha visita, xunto ao profesor, a un centro de arte, comunidade de artistas, agrupacións, estudo de artista, etc. Como regra xeral, visitaranse exposicións, eventos e artistas cuxa traxectoria teña que ver con algún dos temas propostos nos contidos desta guía docente.
Debates	Durante o transcurso do curso, proporanse diferentes debates arredor da arte de acción. Os debates poderán partir do visionado de vídeos, artigos de revistas especializadas ou fragmentos dalgún dos libros recomendados na bibliografía.
Sesión maxistral	Clase maxistral con apoio multimedia. Desenvolvemento dos contidos propostos nos bloques temáticos que definen a materia. Observación directa de traballos realizados polo alumnado doutras universidades. Análise de vídeos que documentan proxectos de arte de acción e que se relacionan cos contidos xerais da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Titorías, seguimento e correccións dos exercicios desenvolvidos na aula. Titorías, seguimento e correccións dos traballos teóricos que se soliciten. Titorías os xoves de 12:30 a 14:30 e de 16:00 a 18:00 (imprescindible pedir cita por email)
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	Titorías, seguimento e correccións dos exercicios desenvolvidos na aula. Titorías, seguimento e correccións dos traballos teóricos que se soliciten. Titorías os xoves de 12:30 a 14:30 e de 16:00 a 18:00 (imprescindible pedir cita por email)
Cartafol/dossier	Titorías, seguimento e correccións dos exercicios desenvolvidos na aula. Titorías, seguimento e correccións dos traballos teóricos que se soliciten. Titorías os xoves de 12:30 a 14:30 e de 16:00 a 18:00 (imprescindible pedir cita por email)

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	<p>A avaliación vai ser continua, polo que a asistencia a clase é un requisito imprescindible para aprobar esta parte da avaliación.</p> <p>Xunto coa asistencia, valorarase positivamente:</p> <p>A presenza activa do alumno na clase.</p> <p>A correcta progresión dos proxectos que se vaian desenvolvendo na aula.</p> <p>A calidade, orixinalidade e creatividade dos proxectos artísticos desenvolvidos na aula.</p> <p>O desenvolvemento teórico, a metodoloxía e a coherencia do traballo realizado ao longo do curso.</p> <p>A capacidade investigadora do alumno</p> <p>A capacidade de experimentación do alumno</p> <p>O traballo previo de reflexión e investigación teórica de cada proxecto realizado dentro da aula</p> <p>A ampliación dos coñecementos impartidos na clase.</p>	35%
Obradoiros	Demostración, mediante a entrega dun comentario teórico, da correcta asimilación dos contidos esenciais do obradoiro, conferencia, etc.	5%
Saídas de estudo/prácticas de campo	Demostración, mediante a entrega dun traballo teórico, da correcta asimilación dos contidos principais da exposición/evento visitado.	5%

A asistencia ás sesións maxistrais será imprescindible para aprobar esta parte da avaliación.

Alén desta asistencia, o alumno terá que demostrar a correcta asimilación dos conceptos básicos que conforman os diferentes bloques temáticos da materia.

A participación do alumnado nestas sesións debe ser activa, aportando ideas ou coñecementos que poidan dar lugar a unha discusión colectiva de interese.

Traballos e proxectos	Alén do traballo diario na clase, durante o transcurso da materia desenvolveranse, polo menos, tres proxectos de arte de acción que serán presentados na clase.	25
	Nestes traballos valorarase:	
	A calidade, orixinalidade e creatividade dos proxectos.	
	O desenvolvemento teórico, a metodoloxía e a coherencia do traballo.	
	A capacidade investigadora do alumno	
	A capacidade de experimentación do alumno	
	O traballo previo de reflexión e investigación teórica de cada proxecto.	
	A ampliación dos coñecementos impartidos na clase.	

Cartafol/dossier	O dossier é o soporte teórico de cada un dos proxectos de arte de acción que periodicamente vanse presentar na aula.	5
	O dossier debe estar centrado nunha análise rigorosa dos contidos fundamentais do proxecto, recursos formais e técnicos, obxectivos que se pretenden acadar coa proposta, referentes, etc.	
	Así mesmo, valorarase unha correcta redacción, expresión e presentación do dossier.	
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	A proba de resposta longa se corresponde ca porba final de avaliación. Nesta proba valorarase a demostración da asimilación dos contidos fundamentais de cada tema proposto.	15
	Xunto ca proba práctica o alumno terá que entregar un dossier onde razone os contidos fundamentais do seu traballo con un uso apropiado da terminoloxía teórico-práctica e unha correcta redacción e exposición das ideas expresadas polo alumno.	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Proba final de avaliación: 20 Xaneiro do 2011

Bibliografía. Fontes de información

Bartolomé, Fernando, **La Mirada móvil: a favor de un arte intermedia**, Servicio de Publicacións e Intercambio Científico, Barragán, Paco (ed.), **No lo llames Performance**, Fundación Salamanca Ciudad de Cultura, El Museo del Barrio (Nueva York),

---

Barroso, Rubén (ed.), **VVAA. Casos de estudio. Cuadernos sobre Arte de Acción**, Junta de Andalucía. Consejería de Cultura,

Bazán de Huerta, Moises (coordinador), **VVAA. Happening, Fluxus y otros comportamientos artísticos de la segunda mitad del siglo XX**, Editora Regional de Extremadura,

Jhon, Gray, **Action art: a bibliography of artists performance from Futurism to Fluxus and beyond**, Greenwood Press,

Martel, Richard (ed.), **VVAA. Arte acción**, Institut Valencià d'Art Modern,

Picazo, Gloria(ed.), **Estudios sobre performance**, Centro Andaluz de Teatro,

Sánchez, Vallauré (dir.) ; Joan Abellán ... [et al.], **VVAA. Artes de la escena y de la acción en España : 1978-2002**, Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha,

Stiles, Kristine ... [et al.], **Out of actions: between performance and the object, 1949-1979**, Thames and Hudson,

Vallauré, Jaume, Marta Pol (ed.), **Sin número, Arte de Acción**, Círculo de Bellas Artes,

---

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Arte e espazo social/P01G010V01901

Arte, natureza e medio ambiente/P01G010V01902

Outros comentarios

Os contidos e accións que estruturan e conforman os proxectos prácticos que se presentan durante o curso e durante as probas de avaliación nunca son determinados polo profesor que imparte a materia. Estes contidos e accións constrúen un proxecto persoal do estudante e son elixidos libremente polo alumno que, no cuarto curso do grao, é maior de idade e único responsable civil dos seus actos.

Deste xeito, o profesor da materia se exime de toda responsabilidade que poida derivar do proceso de creación e da posterior presentación dos proxectos prácticos que o alumno terá que levar a cabo durante o cuadrimestre e durante as convocatorias ordinaria, de xullo e extraordinaria.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Proxectos de debuxo e pintura**

Materia	Proxectos de debuxo e pintura			
Código	P01G010V01904			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4º	1C
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo Pintura			
Coordinador/a	Fernandez Fariña, Almudena			
Profesorado	Fernandez Fariña, Almudena Lapeña Martinez, Maria Elena			
Correo-e	almudena@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Desenvolvemento dun proxecto creativo articulado desde a práctica da pintura e o debuxo e inserto na lóxica cultural contemporánea.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte
A5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
A6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
A7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica
A19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.
A20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos
A22	Capacidade de producir e relacionar ideas dentro do proceso creativo
A27	Capacidade de traballar de maneira autónoma. Desenvolver a capacidade de suscitar, desenvolver e concluír o traballo artístico persoal
A31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
A32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias
A33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento
A36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística
A38	Capacidade heurística e de especulación para a realización de novos proxectos e estratexias de acción artísticas. Desenvolver a comprensión e especulación dos problemas artísticos na súa totalidade
A39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición
A41	Capacidade para realizar proxectos de investigación artísticos.
A42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
A43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística
A44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores
A45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos
A48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados
A49	Habilidades interpersoais, conciencia das capacidades e dos recursos propios para o desenvolvemento do traballo artístico
B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
B3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese
B7	Capacidade de integración en grupos multidisciplinares. Capacidade de colaboración con profesionais doutros campos

Competencias de materia		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecemento da situación actual do debuxo e a pintura como medios de produción artística.	A1 A5	
Coñecemento do debate teórico actual acerca destas disciplinas.	A5 A6 A7	
Coñecemento das manifestacións do debuxo e a pintura desenvolvidos espacialmente.	A1 A7	
Capacidade de desenvolvemento de proxectos creativos persoais no campo do debuxo e/ou a pintura.	A19 A20 A27	
Capacidade de integración dos recursos propios destas disciplinas con outros campos da creación artística.	A33 A49	
Capacidade de comprensión das posibilidades de desenvolvementos creativos en debuxo e pintura.	A19 A20 A22	
Capacidade para aplicar os recursos técnicos do debuxo e a pintura en proxectos artísticos.	A31 A32 A38 A41	
Habilidade no manexo de recursos técnicos, visuais e conceptuais xerados na actualidade dentro destas áreas.	A42 A43 A44	
Habilidade no desenvolvemento de recursos técnicos, visuais e conceptuais adaptados ás necesidades do proxecto.	A43 A44	
Habilidade para o desenvolvemento de proxectos nos ámbitos do debuxo e/ou a pintura.	A43 A44	
Habilidade para integrar disciplinas distintas de creación de imaxes.	A43	B7
Habilidade para a presentación e documentación de proxectos.	A36 A39 A45 A48	B2 B3

Contidos

Tema	
BLOQUE I. Teoría do proxecto.	Configuración do proxecto. Definición, clasificación.
BLOQUE II. Aperturas no proxecto. Revisión dos conceptos tradicionais no debuxo e na pintura.	A ruptura das convencións nas relacións medio-útil-soporte. A pintura e o debuxo expandidos no espazo. A integración doutras disciplinas nos eidos do debuxo e da pintura.
BLOQUE III. Desenvolvemento do proxecto.	O arquivo. O obradoiro. O contexto.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	10	0	10
Traballos de aula	39.5	95.5	135
Metodoloxías integradas	2	2	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación da materia.
Sesión maxistral	BLOQUE I: bases teóricas e directrices para o desenvolvemento dun proxecto de pintura/debuxo. BLOQUE II: formulación de novos conceptos para transgredir os límites das convencións impostas desde a tradición ao debuxo e á pintura.

Traballos de aula	O traballo de aula/obradoiro é o eixo vertebrador da materia, é a base fundamental no desenvolvemento dun proxecto de pintura/debuxo. Os coñecementos adquiridos nas clases maxistras (BLOQUE I e II) complétanse coa experiencia práctica e a reflexión individual do estudante no obradoiro (BLOQUE III). O traballo de aula/obradoiro desenvólvese maioritariamente en horas non presenciais; isto require unha actitude de implicación, constancia e compromiso real do alumno co seu traballo.
Metodoloxías integradas	Aprendizaxe colaborativa: Lectura de textos. Análise e reflexión colectiva. Redacción de conclusións por grupos e exposición destas conclusións. Participación nas exposicións de traballos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Metodoloxías integradas	Nas horas presenciais de traballo de aula/obradoiro, as profesoras farán un seguimento continuo e individualizado dos traballos desenvolvidos. Trasladarán novos coñecementos, formularán interrogantes, alternativas, aportararán novos recursos e estratexias en función dos problemas específicos e as necesidades expostas en cada proxecto. As profesoras potenciarán a aprendizaxe e a investigación autónoma dos estudantes nas horas non presenciais. Achegarán bibliografía específica, referencias a textos, autores e obras que poidan ser de interese para o estudante e que enriquezan as súas formulacións. OS HORARIOS DE TUTORIAS DAS PROFESORAS NO PRIMEIRO CUATRIMESTRE SON: ELENA LAPEÑA: Venres de 15,00h. a 21,00h. ALMUDENA FERNÁNDEZ FARIÑA: Mércores de 12,30h. a 15,30h. Xoves de 15,00 a 17,00h.
Traballos de aula	Nas horas presenciais de traballo de aula/obradoiro, as profesoras farán un seguimento continuo e individualizado dos traballos desenvolvidos. Trasladarán novos coñecementos, formularán interrogantes, alternativas, aportararán novos recursos e estratexias en función dos problemas específicos e as necesidades expostas en cada proxecto. As profesoras potenciarán a aprendizaxe e a investigación autónoma dos estudantes nas horas non presenciais. Achegarán bibliografía específica, referencias a textos, autores e obras que poidan ser de interese para o estudante e que enriquezan as súas formulacións. OS HORARIOS DE TUTORIAS DAS PROFESORAS NO PRIMEIRO CUATRIMESTRE SON: ELENA LAPEÑA: Venres de 15,00h. a 21,00h. ALMUDENA FERNÁNDEZ FARIÑA: Mércores de 12,30h. a 15,30h. Xoves de 15,00 a 17,00h.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Contol de asistencia.	10
Traballos de aula	Asistencia. Seguimento do traballo, revisións continuadas. Desenvolvemento do proxecto persoal. Coherencia e claridade na presentación. Resolución técnica dos traballos. Nivel de autocrítica e análise. Afondamento e implicación no proxecto. Asimilación dos conceptos vertidos nas clases maxistras. Disposición investigadora e experimental. Interese por ampliar coñecementos (visitas a exposicións, lectura da bibliografía).	80
Metodoloxías integradas	Aprendizaxe colaborativa: Nivel de análise. Participación activa nos debates. Asistencia.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

DATAS DE PRESENTACIÓN E DEFENSA DO PROXECTO:

GRUPO P1: MÉRCORES 12 DE XANEIRO

GRUPO P2: XOVES 13 DE XANEIRO

GRUPO P3: LUNS 17 DE XANEIRO

As presentacións se farán nos horarios da asignatura que corresponden a cada grupo.

Máis de dúas faltas de asistencia (sen xustificar) ás clases maxistras equivalen a un non presentado na nota final.

Máis de tres faltas de asistencia (sen xustificar) ao taller equivalen a un non presentado na nota final.

É obrigatoria a realización de todos os traballos propostos para optar ao aprobado.

Os estudantes de segunda convocatoria presentarán todos os traballos exixidos durante o cuadrimestre.

Bibliografía. Fontes de información

Barro, David (comisario), **Skyshout. A pintura despois da pintura**, Auditorio de Galicia,
Barro, David, **Antes de ayer y pasado mañana**, Dardo,
Buchloh, Benjamin H. D., **Formalismo e Historicidad**, Akal,
Gómez Molina, Juan José (coordinador), **Estrategias de dibujo en el arte contemporáneo**, Cátedra,
Greenberg, Clement, **Arte y Cultura.**, Paidós Ibérica,
Hermo, Carmen, **Pintar en la era digital**, Deputación Provincial de Pontevedra,
Hernando, Javier (comisario), **Pintar sin pintura**, Junta de Castilla y León,
Pérez-Jofre, Ignacio (comisario), **Pintura mutante**, MARCO, Museo de Arte Contemporánea de Vigo,
Picazo, Gloria (comisaria), **Pintar sense pintar**, Centre d'Art la Panera,
Scheede, U.M. and Rimanelli, D., **Wall works: site-specific wall installations**, Schellmann,
VVAA, **Vitamine D, new perspectives in drawing**, Phaidon,
VVAA, **Vitamine P, new perspectives in painting**, Phaidon,
VVAA, **O debuxo por diante**, CGAC, Centro Galego de Arte Contemporánea,

---

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Procesos de investigación e creación/P01G010V01701

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Debuxo/P01G010V01402

Pintura/P01G010V01404

Arte e contemporaneidade/P01G010V01601

Produción artística: Imaxe I/P01G010V01503

Produción artística: Imaxe II/P01G010V01602

Outros comentarios

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Proxectos de deseño				
Materia	Proxectos de deseño			
Código	P01G010V01905			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4º	1C
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo			
Coordinador/a	Heyvaert , Ann			
Profesorado	Heyvaert , Ann Urrutia Iturregui, Jose Ignacio			
Correo-e	annheyvaert@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>La materia de Proyectos de Diseño, está diseñada para que confluyan en ella contenidos técnicos, formales y conceptuales del arte en el diseño y en concreto en el campo del diseño gráfico y la capacidad integradora en el campo de la creación artística.</p> <p>Para ello se pretende desarrollar los conocimientos tanto de los; principios, orígenes, desarrollo, conceptos, recursos, usos y aplicaciones al diseño, además de las capacidades de desarrollar proyectos creativos y de integrar recursos técnicos, formales, conceptuales y la habilidad en la aplicación del diseño sobre diferentes soportes, mediante un análisis crítico a los conceptos diferenciadores o comunes entre el diseño y el arte, entre función y sentido.</p>			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte
A4	Comprensión crítica da dimensión preformativa e de incidencia social da arte. Analizar a repercusión recíproca entre a arte e a sociedade
A5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
A7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica
A8	Coñecemento das diferentes funcións que a arte adquiriu a través do desenvolvemento histórico. Estudar a evolución do papel da arte a través do tempo
A9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
A12	Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecer os materiais, procedementos e técnicas que se asocian a cada linguaxe artística
A19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.
A31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
A32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias
A33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento
A42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
A43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística
A44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores
A47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecemento das orixes, desenvolvemento e estado actual da disciplina.	A1 A5 A7
Coñecemento dos diferentes campos e aplicacións do deseño.	A4 A8

Coñecementos de recursos técnicos aplicados ao deseño.	A7 A9 A12
Capacidade de desenvolver proxectos creativos neste ámbito	A19 A32
Capacidade de integrar recursos técnicos, formais e conceptuais da arte no deseño.	A32 A33
Capacidade de integrar os recursos do deseño no campo da creación artística.	A31 A33
Habilidade no uso de ferramentas informáticas específicas.	A42
Habilidade na aplicación do deseño sobre diversos soportes e contextos.	A47
Habilidade para o desenvolvemento de proxectos de deseño.	A43 A44

Contidos

Tema

Bloque I Logotipo.Marca. Color.Tipografía. Cuadrícula	I. 1. Elementos y recursos de diseño gráfico Tipografía Maqueta y Retícula Imagen Ilustración Fotografía Materiales El papel La presentación Materialización □ Impresión Gráfica Industrial Técnicas gráficas artísticas Impresión digital
Bloque II Identidad. Identidad Corporativa	I.2. Contenido del Proyecto de Diseño gráfico: - La Identidad Corporativa ilustrado al concepto de; blogs, impresos, tarjetas, E-mail□ - Formato: dimensiones, proporción, forma□ - Estructura: Retícula. Legibilidad. Ritmo. Versión: vertical-horizontal. - Presentación. Tarjetas. Impresos - El objeto: Carpeta. - La visualización y percepción de la Identidad Corporativa del Artista: La imagen en relación al campo profesional.
	I.3. Conceptos. Desarrollo. Proceso. Método. Formas del Diseño gráfico. - Que es diseñar. - El logotipo. - La Imagen de Marca. - Color. Uso, aspectos y teoría del color para el diseñador - Tipografía. Sistema de medidas en las artes gráficas, el Tipómetro. Disposiciones Tipográficas: Partes de las letras. Anchura. Grosor. Estilo. Formas. Espaciado. Cuerpo. Grosor. Tipos de alfabetos. Estudio analítico y comparativo de las ocho grandes familias alfabéticas. - La cuadrícula - Que es la Identidad. Que es la Identidad Corporativa. Diseño de programas de Identidad Corporativa. Que es el Programa. Cómo se planifican Programas de Identidad Corporativa. Diseño de Manual de Identidad Corporativa. Cuadro de aplicaciones. - Aplicación a un Proyecto Básico de Identidad Corporativa del Artista. Entrega a través de medios informáticos.

(*)II. Proxectar en la frontera del Diseño y el Arte (*II.1. Entre Diseño y Arte:
 - Aproximacións a los conceptos diferenciadores y comunes. Entre función y sentido. Análisis histórico.
 - Observar estos entornos movedizos entre el arte y el diseño, mezcla de géneros propia de la interdisciplinariedad de la creación contemporánea.

II.2. Teoría del proxecto:
 - Elaboración teórica del proxecto a partir del pliego de condiciones, objetivos, necesidades, mercado, etc.
 - Metodoloxía racional o empírica, de la concepción a la produción. Método, intuición, experimentación.

II.3. Desarrollo de un proxecto de diseño, en el campo de la creación artística:
 Planteamiento de un proxecto personal, en relación con otra asignatura, pudiendo elegir entre:
 - Comunicación y creación: Proxecto de Diseño gráfico aplicado a la creación artística (tarjeta de invitación, cartel, catálogo, tríptico, etc.).
 - Publicación de artista: Obra múltiple editable. Obra gráfica, edición limitada, propia o industrial. O pequeno Libro de artista.
 - Del plano al volumen: Diseño de un objeto con fin práctico, o de una pieza tridimensional de arte editable, con cartón.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	24	72	96
Titoría en grupo	3	0	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	0	5
Obradoiros	5	0	5
Sesión maxistral	10.5	0	10.5
Traballos e proxectos	5	25.5	30.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	Desenvolvemento de proxectos específicos en base aos contidos do curso.
Titoría en grupo	Atención a grupos de alumnos no que respecta a problemas, dúbidas, corrección de erros e explicacións detalladas sobre a base dos traballos que están a realizar os alumnos.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de problemas de forma conxunta e global relativos a cada exercicio presentado na aula.
Obradoiros	Breves obradoiros prácticos sobre temas teóricos e/ou prácticos relacionados cos contidos da materia.
Sesión maxistral	Leccións teórico-prácticas relacionadas cos contidos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Talleres Resolución de problemas u de los exercicios Estudio de casos. Análisis de situaciónes Traballo del aula Traballo y proxectos Atención personalizada de los traballos del aula u de los proxectos, realizados a través de un seguimento en el aula. Anne Heyvaert Jueves. 12h a 14h.30 y 20h a 21h30 Inazio Urrutia Jueves. 19,30h. a 21,30h. Viernes. 16,00h. a 18,00h.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Talleres Resolución de problemas u de los exercicios Estudio de casos. Análisis de situaciónes Traballo del aula Traballo y proxectos Atención personalizada de los traballos del aula u de los proxectos, realizados a través de un seguimento en el aula. Anne Heyvaert Jueves. 12h a 14h.30 y 20h a 21h30 Inazio Urrutia Jueves. 19,30h. a 21,30h. Viernes. 16,00h. a 18,00h.
Obradoiros	Talleres Resolución de problemas u de los exercicios Estudio de casos. Análisis de situaciónes Traballo del aula Traballo y proxectos Atención personalizada de los traballos del aula u de los proxectos, realizados a través de un seguimento en el aula. Anne Heyvaert Jueves. 12h a 14h.30 y 20h a 21h30 Inazio Urrutia Jueves. 19,30h. a 21,30h. Viernes. 16,00h. a 18,00h.

Probas	Descrición
--------	------------

Trabajos e proyectos Talleres Resolución de problemas u de los ejercicios Estudio de casos. Análisis de situaciones Trabajos del aula Trabajos y proyectos Atención personalizada de los trabajos del aula u de los proyectos, realizados a través de un seguimiento en el aula. Anne Heyvaert Jueves. 12h a 14h.30 y 20h a 21h30 Inazio Urrutia Jueves. 19,30h. a 21,30h. Viernes. 16,00h. a 18,00h.

Avaliación		
	Descripción	Cualificación
Trabajos de aula	El método de evaluación en lo relativo a los trabajos realizados en el aula se realizará bajo una labor de seguimiento personal del proceso de desarrollo de los ejercicios, en base a los siguientes criterios: - El interés estético y funcional de los proyectos realizados. - La comprensión y utilización correcta de los procesos técnicos e informáticos. - La coherencia de todos los ejercicios del alumno. - La correcta realización de los proyectos y pruebas requeridos en el aula en los plazos estipulados. Será obligatorio la realización de entregas parciales de los ejercicios con el objetivo de realizar un seguimiento del trabajo por parte del profesor.	30
Resolución de problemas e/ou ejercicios	La resolución de problemas y ejercicios planteados en el aula será fundamental para la realización del seguimiento personal y evolución de los trabajos y proyectos de los alumnos. El alumno deberá obligatoriamente y periódicamente asistir a estas clases de resolución de problemas y ejercicios, de manera que el profesor pueda tener constancia de su evolución y, en base a ella, realizar la evaluación pertinente de este aspecto.	15
Obradoiros	Será obligatoria la asistencia a cada uno de los talleres planificados en el desarrollo del cuatrimestre.	15
Trabajos e proyectos	El método de evaluación de los proyectos finales presentados por cada alumno se regirá en base a los siguientes criterios: - El interés estético y funcional de los proyectos realizados. El alumno tendrá la opción de establecer un debate dentro del grupo de la clase en defensa de la valoración de su trabajo. En caso contrario, el profesor valorará este aspecto unilateralmente. - La coherencia de todos los proyectos del alumno. - La metodología y planificación del trabajo. - Trabajo de reflexión y estudio previo al proceso de elaboración de un proyecto. - La correcta realización de estos proyectos requeridos en la asignatura en los plazos estipulados. - La correcta elaboración formal (digital y de impresión) y su presentación.	40

Outros comentarios sobre a Avaliación

SISTEMA DE EVALUACIÓN

A la hora de evaluar, se diferenciarán claramente, los contenidos mínimos cuya superación suponga el aprobar la materia y de los que sirvan para establecer puntuaciones más elevadas.

No se recogerá ningún trabajo y por consiguiente no será evaluado, para aquellos alumnos(as) que no hayan entregado previamente a cada profesor la ficha de la materia con una foto a todo color reciente.

Convocatoria ordinaria de Febrero

Para la evaluación del curso académico en la convocatoria de Febrero y así aprobar por curso, cada profesor exigirá la presentación mínima de una serie de entregas-correcciones del trabajo del curso a lo largo del cuatrimestre y que el alumno deberá superar con una calificación mínima de [suficiente] en las fechas estipuladas. Estas entregas-correcciones se completarán con la entrega final del Proyecto Personal Global.

Será necesario realizar al menos el 80% de esas entregas para poder ser evaluado.

Convocatoria extraordinaria de Junio

Cuando el alumno(a) no alcance el nivel exigido o no se presente a las convocatorias normales de evaluación del curso, se articula un sistema de [pruebas de recuperación]. Además el alumno(a) dispondrá de la convocatoria extraordinaria de Julio.

Evaluación de las pruebas de recuperación

El alumno(a) estará obligado a las entregas-correcciones de los trabajo(s) propuesto(s) por los profesores durante el curso académico, así como de los 2 Proyectos Personales Globales.

Además de dicha entrega, los profesores se reservan la opción de realizar una prueba teórica y otra práctica en caso de considerarlo necesario, consistiendo:

- Prueba de carácter teórico, basado en los contenidos específicos de la programación. Sólo en el caso que el alumno supere este ejercicio pasará a realizar la siguiente prueba de carácter práctico.
- Prueba de carácter práctico, consistente en la realización de un trabajo basado en las prácticas desarrolladas durante el curso.

Para aprobar la materia a través del sistema de [pruebas de recuperación], es imprescindible superar las dos partes que forman esta convocatoria:

- Entrega de los 2 Proyectos Personales Globales.
- Prueba teórico-práctica.

Bibliografía. Fuentes de información

ADAM. Eileen Gray, **architect-designer**. Harry N. Abrams, Inc. Publishers,
AICHER y KRAMPEN., **Sistemas de Signos en la Comunicación Visual.**, Gustavo Gili,
AICHER, Olt □ KRAMPEN, Martin, **Sistemas de signos en la comunicación visual. Gustavo Gili S.A. de C.V**, Gustavo Gili Diseño,
ALBERS., **La interacción del color**, Alianza Forma,
ARHEIM, **Arte y Percepción Visual**, Alianza Forma,
CORREDOR-MATHEOS, José. André Ricard, **diseñador**, Ediciones del Serbal,
FRUTIGER, Adrian, **Signo, símbolos, marcas y señales**, Gustavo Gili S.A. de C.V., G. G. Diseño,
GIBSS, David (Ed.), **The Compendium. Pentagram**, Phaidon Press Limited,
MÜLLER-BROCKMANN, Josef, **Historia de la comunicación visual.**, Gustavo Gili S.A. de C.V. Gustavo Gili Diseño,
MÜLLER-BROCKMANN, Josef, **Sistemas de retículas. Un manual para diseñadores gráficos**, Gustavo Gili S.A. de C.V., G.G. Diseño,
SATUÉ, Enric, **El diseño gráfico. Desde los orígenes hasta nuestros días**, Alianza Editorial S.A.,

---

Recomendaciones

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Proyectos fotográficos/P01G010V01907

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Informática: Técnicas informáticas/P01G010V01103

Técnicas gráficas/P01G010V01305

Producción artística: Imaxe II/P01G010V01602

DATOS IDENTIFICATIVOS**Proxectos de escultura e instalacións**

Materia	Proxectos de escultura e instalacións			
Código	P01G010V01906			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4º	1C
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Escultura			
Coordinador/a	Tudela Saenz de Pipaon, Javier			
Profesorado	Tudela Saenz de Pipaon, Javier			
Correo-e	tudela@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	La escultura como instalación. Introducción al estudio del espacio escultórico como contexto complejo. La práctica de la instalación. La instalación y el uso de nuevas tecnologías. Heterogeneidad y límites de la instalación.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte
A5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
A6	Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecer a linguaxe da arte
A7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica
A19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.
A20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos
A27	Capacidade de traballar de maneira autónoma. Desenvolver a capacidade de suscitar, desenvolver e concluír o traballo artístico persoal
A31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
A32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias
A33	Capacidade de colaboración con outras disciplinas. Desenvolvemento de vías de relación e intercambio con outros campos de coñecemento
A36	Capacidade de documentar a produción artística. Utilizar as ferramentas e recursos necesarios para contextualizar e explicar a propia obra artística
A39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición
A42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
A43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística
A44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores
A45	Habilidade para comunicar e difundir proxectos artísticos
A47	Habilidade para realizar e integrar proxectos artísticos en contextos máis amplos. Desenvolver estratexias de proxección da creación artística para alén do seu campo de actuación
A48	Habilidade para unha presentación adecuada dos proxectos artísticos. Saber comunicar os proxectos artísticos en contextos diversificados
B2	Capacidade de comunicación. Capacidade para expoñer oralmente e por escrito con claridade problemas complexos e proxectos dentro do seu campo de estudo
B3	Coñecemento básico da metodoloxía de investigación das fontes, a análise, a interpretación e síntese

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Coñecemento da situación actual da escultura e a instalación como medios de produción artística.	A1 A5 A7	
Coñecemento do debate teórico actual ao redor destas disciplinas.	A5 A6 A7	
Capacidade de desenvolvemento de proxectos creativos no campo da escultura e a instalación.	A19 A20 A27	
Capacidade de integración dos recursos propios destas disciplinas con outros campos da creación artística.	A33	
Capacidade para o desenvolvemento de proxectos artísticos no espazo.	A19 A20 A31	
Capacidade para a integración de medios e disciplinas distintos en instalacións.	A31 A32 A33	
Capacidade para comprender as relacións entre elementos diversos en espazos compartidos.	A39 A48	
Habilidade no manexo de recursos técnicos, visuais e conceptuais xerados na actualidade dentro destas áreas.	A42 A43 A44	
Habilidade no desenvolvemento de recursos técnicos, visuais e conceptuais adaptados ás necesidades do proxecto.	A43 A44	
Habilidade para integrar e relacionar elementos diversos en espazos compartidos.	A47 A48	
Habilidade para a documentación de proxectos desenvolvidos no espazo.	A36 A39 A45 A48	B2 B3

Contidos

Tema

1. Introducción a la escultura como instalación.	a. Dimensión espacial y temporal de la instalación. b. Heterogeneidad de los procedimientos y unidad significativa. c. Límites del proyecto escultórico. d. Artesanías postindustriales.
2. La práctica de la instalación. Instalaciones e intervenciones. Marcos, ámbitos y contextos. Estrategias de ocupación e interacción.	a. Espacio físico. Espacio real/virtual. Espacio social y espacio político. b. Instalación, interacción y complejidad.
3. La instalación como debate, nuevas fronteras y nuevos territorios. Experiencia de disolución categorial de la escultura.	a. Cartografía de agentes, medios de producción y vías de distribución y legitimación del proyecto de instalación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	6	12	18
Obradoiros	22	50	72
Titoría en grupo	10	0	10
Traballos tutelados	4	24	28
Saídas de estudo/prácticas de campo	4	0	4
Actividades introdutorias	2	0	2
Cartafol/dossier	4	12	16

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Percorridos teóricos introdutorios. Presentación dalgúns dos contidos como enunciados e obxectivos que se van desenvolver. Exposición por parte do profesor das bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto que vai desenvolver o estudante.
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades de manipulación e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais que desenvolven os estudantes.
Titoría en grupo	Correccións colectivas dos resultados parciais e dos proxectos desenvolvidos. Os contidos aparecen aquí como o catálogo de problemas recoñecidos desde a experiencia do obradoiro.

Trabajos tutelados	O estudiante, de maneira individual, elabora un proxecto sobre a temática da materia. Trátase, xeralmente, dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a busca e recollida de información, elaboración de materiais e presentación dos resultados.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visita a espacios expositivos facendo énfasis en los aspectos técnicos y de montaje de las obras. El alumno asistirá a la visita propuesta.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Obradoiros	Dicha actividad académica se desarrollada de manera individual o en pequeño grupo, con la finalidad de atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con la elaboración del proyecto individual, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se realizará en el aula (cuando se trate de contenidos de la materia o de interés general) y en el espacio y tiempo dedicado a las tutorías, siempre que la dimensión del asunto que se va a tratar esté relacionada con cuestiones generales del aprendizaje. HORARIO DE TUTORÍAS 1º cuatrimestre: Lunes de 9-14 h. 2º cuatrimestre: martes de 9-14 h.
Trabajos tutelados	Dicha actividad académica se desarrollada de manera individual o en pequeño grupo, con la finalidad de atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con la elaboración del proyecto individual, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se realizará en el aula (cuando se trate de contenidos de la materia o de interés general) y en el espacio y tiempo dedicado a las tutorías, siempre que la dimensión del asunto que se va a tratar esté relacionada con cuestiones generales del aprendizaje. HORARIO DE TUTORÍAS 1º cuatrimestre: Lunes de 9-14 h. 2º cuatrimestre: martes de 9-14 h.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A avaliación dos contidos extráese da comprensión que o alumno fai explícita coas súas argumentacións durante as correccións.	10%
Obradoiros	Presentacións dos procesos e resultados dos traballos desenvolvidos no obradoiro. Seguimento individualizado dos procesos e resultados obtidos en coherencia cos obxectivos (complexidade, coherencia das articulacións, manexo de dispositivos e integración dos contextos na proposta).	50%
Traballos tutelados	Seguimento individualizado dos procesos e resultados obtidos en coherencia cos obxectivos. Memorias de documentación do proxecto. Ademais do interese do proxecto, son valores a ter en conta: a coherencia da documentación co traballo presentado, a brevidade, claridade nas descricións, calidade dos debuxos, esquemas, fotografías, animacións, textos, etc.	40%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Criterios de evaluación. Se tendrán en cuenta los siguientes factores:

- La implicación del alumno en las actividades docentes.
- Su capacidad de manejo de los contenidos. La gestión de los materiales y procedimientos utilizados en el taller.
- Su interés y eficacia para llevar al límite las reflexiones y la propuesta elegida.
- Asimismo, se valorará especialmente la incidencia positiva o negativa de su trabajo en relación a la dinámica del grupo.

La evaluación es continua. Para aquellos alumnos que tengan 5 faltas sin justificar y los que no satisfagan los objetivos a lo largo del curso, se prevé el examen correspondiente a la convocatoria extraordinaria de julio. En dicha prueba, se presentarán todos los trabajos desarrollados a lo largo del curso.

Bibliografía. Fontes de información

CAPRA, Fritjot, **Las conexiones ocultas.**, Anagrama,
HARRIS, Marvin, **El materialismo cultural**, Editorial Alianza,
LARRANAGA, Josu, **Instalaciones**, Editorial Nerea,

Una bibliografía de catálogos de artistas se recomendará a los alumnos a lo largo del curso.

La visita a las exposiciones y actividades artísticas es un recurso de vital importancia para completar la formación.

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Producción artística: Obxecto e espazo/P01G010V01603

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Proxectos fotográficos				
Materia	Proxectos fotográficos			
Código	P01G010V01907			
Titulación	Grao en Belas Artes			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4º	1C
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Pintura			
Coordinador/a	Sendon Trillo, Jose Manuel			
Profesorado	Sendon Trillo, Jose Manuel			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	<p>Proponse dar unha visión global da relación entre fotografía e arte contemporánea, lembrando os referentes históricos precisos.</p> <p>A parte práctica basearase na resolución dos exercicios propostos, adecuadamente escollidos para que a maioría dos alumno podan resolvelos dentro do campo das súas preocupacións.</p> <p>Aínda que se presupón que os alumnos matriculados cursaron previamente [Técnicas fotográficas], este curso, debido ás circunstancias particulares que o cambio de plan suón, hai alumnos que non a cursaron, polo que se fará un grupo específico para eles.</p> <p>A fotografía analóxica en branco e negro ocupará gran parte do programa, aínda que tamén se abordarán propostas para seren resoltas mediante fotografía dixital.</p>			

Competencias de titulación

Código	
A1	Comprensión crítica da historia, teoría e discurso actual da arte. Comprender de xeito crítico a historia, teoría e discurso actual da arte. Asimilación analítica dos conceptos nos que se sustenta a arte
A2	Comprensión crítica da evolución dos valores estéticos, históricos, materiais, económicos e conceptuais. Analizar a evolución dos valores da arte desde unha perspectiva socioeconómica e cultural
A5	Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Actualizar constantemente o coñecemento directo da arte a través dos seus propios creadores
A7	Coñecemento do vocabulario e dos conceptos inherentes a cada técnica artística particular. Coñecer a linguaxe creativa específica
A9	Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas. Analizar os procesos de creación artística
A19	Capacidade para identificar e entender os problemas da arte. Establecer os aspectos da arte que xeran procesos de creación.
A20	Capacidade de interpretar creativa e imaxinativamente problemas artísticos. Desenvolver os procesos creativos asociados á resolución de problemas artísticos
A21	Capacidade de comprender e valorar discursos artísticos en relación coa propia obra. Establecer medios para comparar e relacionar a obra artística persoal co contexto creativo.
A25	Capacidade de (auto)reflexión analítica e (auto)crítica no traballo artístico.
A31	Capacidade para xerar e xestionar a produción artística. Saber establecer a planificación necesaria nos procesos de creación artística.
A32	Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas. Utilizar as ferramentas apropiadas para as linguaxes artísticas propias
A39	Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte. Adquirir criterios para a adecuada apreciación da obra de arte en relación co seu entorno e exhibición
A42	Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte. Adquirir as destrezas propias da práctica artística
A43	Habilidade para establecer sistemas de produción. Desenvolver estratexias aplicadas ao exercicio sistemático da práctica artística
A44	Habilidade para realizar, organizar e administrar proxectos artísticos innovadores

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecemento da fotografía como campo artístico contemporáneo.	A1 A5
Coñecemento dos principais recursos técnicos, visuais e conceptuais da fotografía actual.	A5 A7 A9
Coñecemento das principais temáticas da práctica artística actual en fotografía.	A5

Coñecemento das diferentes concepcións da fotografía.	A1 A2 A5
Capacidade de desenvolvemento dos propios intereses artísticos dentro da fotografía.	A19 A20 A21
Capacidade de adecuar os recursos fotográficos actuais ao traballo persoal.	A20 A21 A25
Capacidade para aplicar técnicas, sistemas e procesos fotográficos á creación artística.	A31 A32
Capacidade para expor e desenvolver proxectos no ámbito da fotografía.	A32 A39
Habilidade no manexo das diversas ferramentas conceptuais e visuais da linguaxe fotográfica actual.	A42 A43 A44
Habilidade no uso de procesos de captación e procesado da imaxe fotográfica.	A42 A43
Habilidade para o uso de dispositivos fotográficos.	A42 A43
Habilidade para o desenvolvemento de proxectos creativos no ámbito da fotografía.	A43 A44

Contidos

Tema	
-Sobre a natureza da fotografía	-Verosimilitude e subxectividade. -O acto fotográfico. A fotografía como signo visual. -O discurso da mímese. -A fotografía como transformación do real -A fotografía como pegada. -O verismo fotográfico e a imaxe dixital. -Foto e contexto. Foto e texto. -Autores que reflexionan na súa obra sobre o verismo fotográfico.
-Referencias históricas	Relación entre fotografía e arte: o movemento pictorialista, a fotografía directa e as vangardas históricas. -Fotografía e edición: as revistas ilustradas, fotografía humanista dos 50 e novas propostas documentais. A fotografía nos anos 50-60, no Estado español e en Galiza. -A instantánea e as novas formulacións documentais. -A entrada da fotografía no mundo da arte. Anos 60: a fotografía e o Pop-Art. A foto como documento: arte conceptual, Body-Art, Land-Art... -A fotografía creativa e a súa dinámica específica.
-A fotografía e a arte contemporánea	-A posmodernidade e a fotografía. -Cuestionamento do concepto de autor. Desprazamentos ao espazo discursivo da arte. -O arquivo fotográfico e o concepto de autor. -O arquivo como estratexia creativa contemporánea. -A fotografía construída. -A forma cadro.
-Contidos prácticos	-Revelado e positivado analóxicos en branco e negro. -Manexo da cámara análoga e dixital -Estrutura da imaxe numérica. Arquivos de imaxe. -Realización de copias. Diferentes procesos. -Preparación de exposicións.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	36	67.5	103.5
Estudos/actividades previos	0	30	30
Sesión maxistral	12	0	12
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	1.5	0	1.5
Traballos e proxectos	3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	O alumno terá que resolver os exercicios que se formulen ao longo do curso, debendo para iso realizar todo o proceso fotográfico en branco e negro no laboratorio. Así mesmo, deberá prestarlle atención á presentación dos resultados, tanto na súa definición conceptual como na súa resolución formal. O profesor fará un seguimento continuo do traballo realizado polo alumno.
Estudos/actividades previos	O alumno terá que realizar fóra da aula as tarefas marcadas na clase e na atención personalizada: consulta de bibliografía, visita de exposicións, toma de imaxes...
Sesión maxistral	O profesor desenvolverá os contidos do programa, baseando as súas explicacións na proxección de fotografías potenciando, ao mesmo tempo, o debate sobre as imaxes.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	O profesor explicará os procedementos e técnicas necesarios, así como os seus fundamentos, tanto no que se refire á fotografía en branco e negro da que se realizará o proceso completo, como da fotografía dixital. Na resolución dos exercicios formulados ao longo do curso, o profesor fará un seguimento personalizado diario do traballo do alumno, facéndolle as observacións e preguntas que considere pertinentes, dándolle a coñecer a obra dos autores referenciais precisos e subministrándolle a bibliografía adecuada para as súas propostas. Potenciarase a participación e o debate tanto na formulación dos exercicios como na presentación dos seus resultados. Potenciarase, así mesmo, o debate sobre a obra dos diferentes autores presentados. TUTORÍAS: Martes de 8 1/2 a 14 1/2

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Prácticas de laboratorio	Seguimento diario, de forma personalizada, do traballo realizado polo alumno na resolución dos exercicios formulados.	35
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Proba escrita sobre os contidos dados no curso.	25%
Traballos e proxectos	Presentación pública dos resultados dos exercicios formulados ao longo do curso, potenciándose o debate sobre as propostas. O último traballo, de temática libre, será valorado máis que os outros. A maioría dos exercicios resolveranse empregando a fotografía analóxica en branco e negro, aínda que haberá tamén propostas para seren resoltas con fotografía dixital.	40

Outros comentarios sobre a Avaliación

ENTREGAS -25 e 27 de outubro (segundo grupo)

-29 novembro e 1 de decembro

-20 e 22 de decembro

-10 e 12 de xaneiro

26 de xaneiro ás 8 1/2 exame

Bibliografía. Fontes de información

AA.VV. (Ribalta Jorge editor), **Efecto real.debatos posmodernos sobre fotografía**, Gustavo Gili,

AA.VV., **Indiferencia y singularidad, Indiferencia y singularidad**, Art- MACB,

BAQUÉ, Dominique, **La fotografía plástica**, Gustavo Gili,

BARTHES, Roland, **A cámara clara**, Edicións Laiovento,

BENJAMIN, Wlater, **Discursos interrumpidos I**, Taurus,

CHEVRIER, Jean Françoise, **La fotografía entre las bellas artes y los medios de comunicación**, Gustavo Gili,

DUBOIS, Philippe, **El acto fotográfico. De la representación a la recepción**, Paidós Comunicación,

FONTCUBERTA; Joan, **El beso de Judás. Fotografía y verdad**, Gustavo Gili,

FREUND, Gisèle, **La Fotografía como Documento Social**, Gustavo Gili,

JEFFREY, Ian, **La fotografía**, Destino,

KRAUSS, Rosalind, **Lo fotográfico**, Gustavo Gili,

ROUILLÉ, André / LEGMANY, Jean Claude, **Historia de la fotografía**, Alcor,

SEKULA, Allan, **[Sobre a invención do significado da fotografía]**, Grial 1339,

SONTAG, Susan, **Sobre la fotografía**, Edhasa,

